

Tobii Dynavox Communicator 5

Komme i gang

Komme i gang **Tobii Dynavox Communicator 5**

Versjon 1.6.1

12/2016

Med enerett.

Copyright © Tobii AB (publ)

Ingen deler av dette dokumentet får reproduseres, lagres i gjenfinningssystem eller deles i noen form eller på noen måte (elektronisk, ved fotokopiering, innspilling eller annet) uten skriftlig tillatelse fra utgiveren.

Den angitte opphavsretten inkluderer ethvert format og alle deler av det opphavsrettlig beskyttede materialet, og informasjon som måtte være tillatt under nåværende gjeldende lov eller heretter vedtatt, inkludert, men ikke begrenset til, materiale som er basert på programvare som vises på skjermen, som skjermbilder, menyer, etc..

Informasjonen i dette dokumentet tilhører Tobii Dynavox. Det er forbudt å gjengi deler av eller hele innholdet uten skriftlig forhåndstillatelse fra Tobii Dynavox.

Products that are referred to in this document may be either trademarks and/or registered trademarks of the respective owners. The publisher and the author make no claim to these trademarks.

While every precaution has been taken in the preparation of this document, the publisher and the author assume no responsibility for errors or omissions, or for damages resulting from the use of information contained in this document or from the use of programs and source code that may accompany it. In no event shall the publisher and the author be liable for any loss of profit or any other commercial damage caused or alleged to have been caused directly or indirectly by this document.

Innholdet kan endres uten varsel.

Gå til nettstedet til Tobii Dynavox på www.TobiiDynavox.com for å få oppdaterte versjoner av dette dokumentet.

Innhold

1	Om Communicator 5.....	5
1.1	Bruksområde	5
1.2	Vanlige ikoner/funksjoner.....	5
1.3	Systemkrav.....	6
2	Installere, starte og håndtere lisens	7
2.1	Installere Communicator 5.....	7
2.2	Oppstart av Communicator 5.....	7
2.3	Håndtering av lisenser Communicator 5	7
3	Første oppstart.....	8
3.1	Veiviser for nytt brukeroppsatt, trinn 1	8
3.1.1	Brukerprofilens navn	8
3.1.2	Stemme	8
3.1.3	Tilgangsmåte	8
3.2	Veiviser for nytt brukeroppsatt, trinn 2	11
3.2.1	Velg mellom begynnende kommunikasjon, symbol- eller tekstkommunikasjon	11
3.3	Veiviser for nytt brukeroppsatt, trinn 3	12
4	Bruke Communicator 5 for sluttbruker	13
4.1	Bruke Communicator 5 for begynnende kommunikasjon.....	13
4.2	Bruke Communicator 5 for symbolkommunikasjon	13
4.3	Bruke Communicator 5 for tekstkommunikasjon	14
4.3.1	Mine uttrykk.....	15
4.4	Tastaturer i Communicator 5.....	18
4.4.1	Innstillinger for tastaturet	21
4.4.2	Ordprediksjon i Communicator 5.....	22
4.5	Hjemmeside-funksjoner.....	22
5	Bruke Communicator 5 for tilrettelegger.....	24
5.1	Hurtigmeny.....	24
5.2	Rediger hjemmeside	25
5.2.1	Åpne Rediger hjemmeside.....	25
5.2.2	Legg til sidesett	26
5.2.3	Endre bakgrunnsfarge.....	26
5.2.4	Endre rutenettstørrelse	27
5.2.5	Administrer sidesett.....	27
5.3	Alle sidesett.....	28
5.3.1	Legg sidesett til hjemmesiden fra Alle sidesett	28
5.3.2	Fjern sidesett fra hjemmesiden fra Alle sidesett	30
5.4	Advanced Settings	30
5.4.1	Tastaturinnstillinger	33
5.4.2	IR-fjernkontroller	37
5.4.3	Mobiltelefoni/Bluetooth® på bærbare datamaskiner / nettbrett.....	41
5.4.4	Mobiltelefoni/Bluetooth® på I-Series og I-Series+	44
5.4.5	Mine uttrykk.....	49
5.5	Sikkerhetskopiering, import og eksport av sidesett.....	51
5.5.1	Sikkerhetskopiere sidesett og data	51
5.5.2	Eksportere sidesett og data.....	52
5.5.3	Importere sidesett og data.....	52

6	Rediger knapp.....	54
6.1	Lagrede meldinger.....	56
6.1.1	Importere Lagrede meldinger	56
6.1.2	Legg til en lagret melding	58
7	Redigeringsmodus	60
7.1	Redigere en knapp i redigeringsmodus	60
7.2	Opprette en ny side og legge til knapper	61
7.2.1	Opprette et nytt sidesett	61
7.2.2	Opprette nye knapper.....	61
7.2.3	Legge til bilder, symboler, tekst eller lyd.....	62
7.2.4	Verktøy for bilderedigering.....	63
7.2.5	Knapper – det grunnleggende	63
7.2.6	Legge en ny side til et sidesett	63
7.2.7	Lagre sidesettene.....	63
7.3	Skrivelinje.....	63
7.3.1	Bruke Egenskaper for side.....	64
7.3.2	Opprette en knapp for skrivelinje	64
7.3.3	Få det til å fungere.....	65
7.3.4	Sende en annen melding til skrivelinjen	65
7.3.5	Redigere innholdet i skrivelinjen ... og mye mer.	65
7.4	Navigere og koble sammen sider.....	66
7.4.1	Opprette en knapp for sammenkobling.....	66
7.4.2	Koblingsprinsipper	67
7.4.3	Koble til andre sidesett.....	68
7.4.4	Handlinger ved åpning eller lukking av en side.....	68
7.4.5	Handlinger ved åpning eller lukking av et sidesett	68
7.5	Knappehandlinger, smartknapper og knappemaler.....	69
7.5.1	Knappehandlinger	69
7.5.2	Smartknapper	70
7.5.3	Knappemaler	71
7.6	Referansepunkter	72

1 Om Communicator 5

1.1 Bruksområde

Tobii Dynavox Communicator 5 er en omfattende ASK-programvare som gir stemme og uavhengighet til personer med behov for alternative kommunikasjonsløsninger. Den har en rekke kommunikasjonssider og skjermtastatur, samt brukervennlige verktøy for e-post, tekstmeldinger, telefon, omgivelsesstyring og mye mer.

Programvaren har et språklig innhold som er utviklet for å dekke alle ASK-behov, fra begynnende kommunikasjon til lese- og skrivekyttinge voksne. Brukeren kan kommunisere via tekst eller symboler og generere enten syntetisert (datamaskinstemme) eller digital (innspilt stemme) tale for ansikt til ansikt-kommunikasjon. Innholdet kan tilpasses en spesifikk person ved hjelp av brukervennlige redigeringsverktøy. Det finnes en omfattende redigeringsmodus som lar tilretteleggere lage egendefinerte sider.

Communicator 5 kan brukes med blikkstyring, brytere, berøring og alle velkjente alternative pekeenheter.

Selv om Communicator 5 er designet spesielt for Tobii Dynavox I-Series+, Tobii M8 og Tobii Eye Mobile, fungerer den på alle Windows-datamaskiner som kjører Windows 7 eller nyere, f.eks. Microsoft Surface.

1.2 Vanlige ikoner/funksjoner

I denne brukermanualen benytter vi svarte ikoner uansett hvilken farge ikonene har i programvaren.

Tabell 1.1 Vanlige ikoner/funksjoner

Symbol	Etikett	Beskrivelse
+	Legg til	Legg til nytt element
—	Fjern	Fjern element
×	Avslutt	Gå til Avslutt sidesett
➤	Høyre	Naviger mot høyre
➤	Venstre	Naviger mot venstre
➤➤	Gå til siste	Gå til siste side eller Utvid meny
➤➤	Gå til første	Gå til første side eller Skjul meny
➤	Opp	Naviger opp
➤	Ned	Naviger ned
➤➤	Gå til topp	Gå til toppen av siden
➤➤	Gå til bunnen	Gå til bunnen av siden
⊘	Avbryt	Avbryt valgt handling

Symbol	Etikett	Beskrivelse
	Tilbake	Gå til forrige sidesett
	Innstillinger	Gå til innstillingssiden

1.3 Systemkrav

Komponenter	Krav
Datamaskin og prosessor	1,6 gigahertz (GHz) eller raskere x86- eller x64-bit prosessor
Minne (RAM)	2 gigabyte (GB) RAM
Harddisk	3,0 gigabyte (GB) tilgjengelig
Skjerm	800 x 600 eller bedre skjermoppløsning (1024x768 anbefales)
Operativsystem	Communicator 5 kjører på 32- og 64-bit versjoner av Microsoft Windows-operativsystemer. Når du kjører Communicator 5 32-bit på en 64-bit-versjon av et Windows-operativsystem, kjører programmet i 32-bit-laget til Windows-operativsystemet. • Windows 7 (32-bit eller 64-bit) • Windows 8 (32-bit eller 64-bit) • Windows 8.1 (32-bit eller 64-bit) • Windows 10 (32-bit eller 64-bit)
Nettleser	Nyeste versjon Mozilla Firefox
.NET-versjon	4.5
Øyestyringsenhet	PCEye Go, I-Series, I-Series+
Andre krav og hensyn	Internettforbindelse kreves for å aktivere lisensen.

2 Installere, starte og håndtere lisens

2.1 Installere Communicator 5

Communicator 5 leveres på en USB-minnepinne, eller kan lastes ned fra www.TobiiDynavox.com.

Installasjonsveiviseren starter automatisk når minnepinnen settes inn i USB-porten på enheten din.

Installasjonsveiviseren installerer følgende programmer:

- Communicator 5
- Sono Suite
- Acapela-stemmer
- Symbol Stix®-symbolbibliotek
- PCS-symbolbibliotek

Communicator 5 og alle de inkluderte programmene er forhåndsinstallerte på alle M-Series- og I-Series-enheter.

Følg instruksjonene på skjermen for å installere Communicator 5.

2.2 Oppstart av Communicator 5

- Når du installerer denne programvaren, plasseres et ikon automatisk på Windows-skrivebordet ditt.
- Dobbeltklikk på ikonet for å starte programmet

Figur 2.1 Communicator 5-ikon

2.3 Håndtering av lisenser Communicator 5

Communicator 5 og alle de inkluderte programmene er forhåndsinstallerte på alle M-Series- og I-Series-enheter.

- Når Communicator 5 starter, vil du bli bedt om å aktivere Communicator 5. Start **Lisensbehandlingen**, velg **Aktiver** og følg **instruksjonene på skjermen** for å fullføre den enkle aktiveringsprosessen, eller bruk **evalueringsmodus** midlertidig. Hvert serienummer gjelder for **inntil tre** datamaskiner, f.eks. brukerens kommunikasjonsenhet, terapeutens bærbar PC og en assistents eller lærers datamaskin.
- Serienummeret finner du på DVD- eller USB-esken. For å flytte lisensen til en ny datamaskin, må du først deaktivere den gjeldende lisensen.
- Hvis installasjonen lykkes, lønner det seg å undersøke om programvaren er oppdatert. Velg **Hjelp > Se etter oppdateringer**, og gjør dette regelmessig.

3 Første oppstart

3.1 Veiviser for nytt brukeropplett, trinn 1

Veiviser for nytt brukeropplett starter første gang Communicator 5 startes.

Følg instruksjonene for å lage brukeropplettet.

3.1.1 Brukerprofilens navn

Skriv inn et navn på brukerprofilen. Det er lurt å lage et godt navn til profilen, særlig hvis mer enn én bruker benytter systemet eller brukeren har mer enn én profil, dvs. en om morgenen og en om ettermiddagen.

3.1.2 Stemme

Velg stemmen brukeren foretrekker. Du kan velge mellom en rekke stemmer for brukerens språk.

3.1.3 Tilgangsmåte

Velg en av følgende måter:

- Gaze Interaction (standard) (se 3.1.3.1 *Gaze Interaction (standard)*, side 9).
- Berøring/mus (se 3.1.3.2 *Berøring/mus*, side 9).
- Musedveling (se 3.1.3.3 *Musedveling*, side 10).
- Skanner med bryter (se 3.1.3.4 *Skanning med bryter*, side 10).

3.1.3.1 Gaze Interaction (standard)

Opprett en ny bruker

Bytt brukernavn og stemme nå hvis du vil. Klikk Neste for å godta og fortsette.

Brukerprofilnavn
Bruker 1

Stemme
Heather (standard) Prøv stemme

Tilgangstype
Gaze Interaction (standard) Kalibrer Fokusering (standard)

Hopp over Neste

Velg mellom følgende aktiveringsmåter for Gaze Interaction:

- Fokusering (standard)
- Bryter
- Blinking

Velg knappen **Kalibrer** for å starte kalibreringsprosessen. Kalibrering trengs for å få best mulig opplevelse med Gaze Interaction.

3.1.3.2 Berøring/mus

Opprett en ny bruker

Bytt brukernavn og stemme nå hvis du vil. Klikk Neste for å godta og fortsette.

Brukerprofilnavn
Bruker 1

Stemme
Heather (standard) Prøv stemme

Tilgangstype
Berøring/mus ☐ Disable Right-Click

Hopp over Neste

Velg avmerkingsboksen **Deaktiver høyreklikk** for å deaktivere høyreklikkfunksjonen.

3.1.3.3 Musedveling

The screenshot shows the 'Opprett en ny bruker' (Create a new user) screen in the Tobii Dynavox Communicator application. The interface is in Norwegian. At the top, there is a header with the Tobii Dynavox Communicator logo and a progress indicator with three steps: 1 (active), 2, and 3. Below the header, the title 'Opprett en ny bruker' is followed by the instruction 'Bytt brukernavn og stemme nå hvis du vil. Klikk Neste for å godta og fortsette.' (Change username and voice now if you wish. Click Next to accept and continue). The form contains three fields: 'Brukerprofilnavn' (User profile name) with the value 'Bruker 1', 'Stemme' (Voice) with a dropdown menu set to 'Heather (standard)' and a 'Prøv stemme' (Try voice) button, and 'Tilgangstype' (Access type) with a dropdown menu set to 'Musedveling'. At the bottom right, there are two large circular buttons: 'Hopp over' (Skip) in red and 'Neste' (Next) in blue.

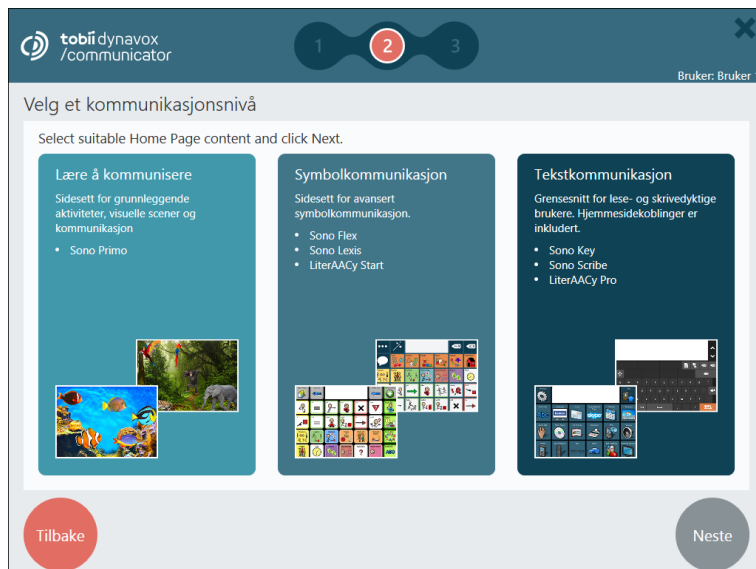
Det er ingen tilgjengelige innstillinger for musedveling.

3.1.3.4 Skanning med bryter

The screenshot shows the 'Opprett en ny bruker' (Create a new user) screen in the Tobii Dynavox Communicator application, similar to the previous one. The progress indicator shows step 1 as active. The instruction 'Bytt brukernavn og stemme nå hvis du vil. Klikk Neste for å godta og fortsette.' is present. The form contains three fields: 'Brukerprofilnavn' (User profile name) with the value 'Bruker 1', 'Stemme' (Voice) with a dropdown menu set to 'Heather (standard)' and a 'Prøv stemme' (Try voice) button, and 'Tilgangstype' (Access type) with a dropdown menu set to 'Bryterskanning'. At the bottom right, there are two large circular buttons: 'Hopp over' (Skip) in red and 'Neste' (Next) in blue.

Det er ingen tilgjengelige innstillinger for skanning med bryter.

3.2 Veiviser for nytt brukeropsett, trinn 2

1. Velg ett av følgende brukerscenarioer:
 - Begynnende kommunikasjon. Vil du vite mer om dette, se *4.1 Bruke Communicator 5 for begynnende kommunikasjon, side 13*
 - Symbolkommunikasjon. Vil du vite mer om dette, se *4.2 Bruke Communicator 5 for symbolkommunikasjon, side 13*
 - Tekstkommunikasjon. Vil du vite mer om dette, se *4.3 Bruke Communicator 5 for tekstkommunikasjon, side 14*
2. Velg **Neste** for å fortsette.

3.2.1 Velg mellom begynnende kommunikasjon, symbol- eller tekstkommunikasjon

Beskrivelsene som finnes i lenkene for begynnende kommunikasjon, symbolkommunikasjon og tekstkommunikasjon, er korte introduksjoner som er ment som veiledning. Det trengs kliniske vurderinger og fagkunnskaper for å konfigurere kommunikasjonsenheten slik at den passer individuelle behov. For mer opplæring og støtte for ASK-implementering (se www.TobiiDynavox.com eller www.mytobiidynavox.com).

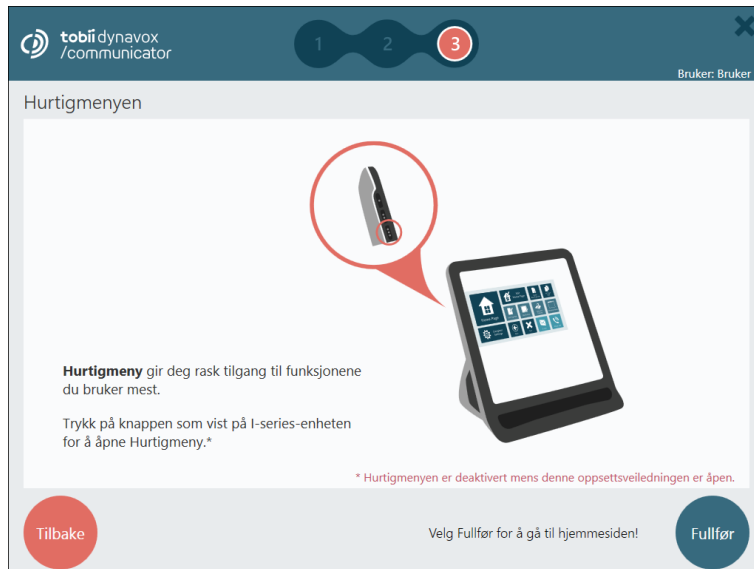
Brukere kan være i en overgangsfase i språkutviklingen. Ofte er det ikke mulig eller ønskelig å plassere en bruker på nivået begynnende kommunikasjon, symbolkommunikasjon eller tekstkommunikasjon. En bruker kan være i en overgangsfase mellom nivåene, eller befinne seg mellom dem over lenger tid.

En bruker kan være i en overgangsfase, det vil si at brukeren holder på å gå fra Begynnende til Symbol, eller fra Symbol til Tekst. Brukere kan være i en slik fase over lenger tid.

I Communicator 5 er det veldig lett å bruke elementer fra ulike nivåer sammen ved å legge til og fjerne sidesett enkeltvis slik at de blir tilgjengelige fra brukerens hjemmeside. Se *5.2 Rediger hjemmeside, side 25*.

Velg nivået du tror passer brukeren best. Deretter kan du blande og mikse sidesettene som er tilgjengelige i systemet slik du vil. Fra Communicator-delen Alle sidesett kan du finne alle sidesett uansett hvilket nivå du velger til å begynne med.

3.3 Veiviser for nytt brukeropplett, trinn 3

Les informasjonen på siden og velg **Fullfør** for fullføre den nye brukeren.

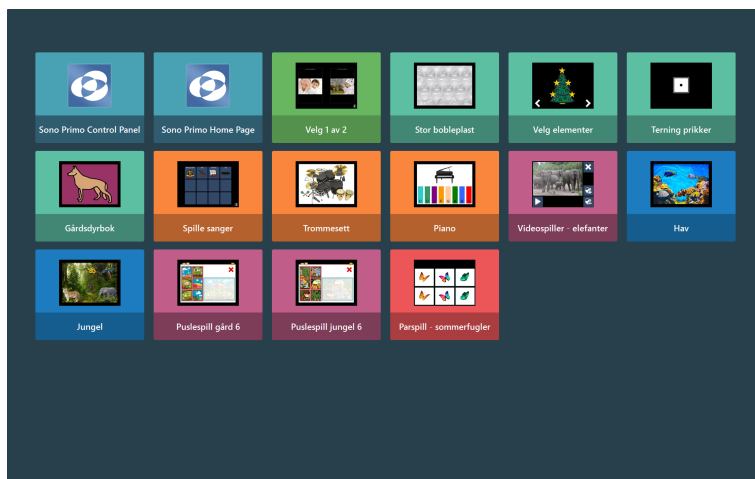
4 Bruke Communicator 5 for sluttbruker

4.1 Bruke Communicator 5 for begynnende kommunikasjon

Enkelt sagt kan man tenke på en begynnende bruker som noen som nettopp har startet med ASK. En begynnende bruker har fremdeles ikke kompetanse til å bruke symboler eller skrift på en effektiv måte, og trenger ofte opplæring i bruk av ASK-enheten. Han eller hun har begrenset eller ingen forståelse av at symboler (f.eks. bilder og ord) representerer ideer.

En person med begynnende kommunikasjon har med andre ord ingen pålitelig metode for ekspressiv kommunikasjon gjennom symbolspråk.

Nivået Begynnende kommunikasjon i Communicator 5 inneholder aktiviteter, visuelle scener og enkle kommunikasjonssidesett.

Figur 4.1 Standard hjemmeside for bruker av Begynnende kommunikasjon

4.2 Bruke Communicator 5 for symbolkommunikasjon

En symbolbruker har oppnådd en viss forståelse av symboler som kommunikasjonsmiddel. Personen har begynt å forstå mer abstrakte bildesymboler, som tenke, stor, varm og noen.

Enkelte symbolbrukere klarer å kommunisere i visse kontekster, det vil si at personen klarer å snakke om visse emner og/eller kan kommunisere i visse situasjoner eller aktiviteter. Andre symbolbrukere kan bruke et avansert symbolspråkvokabular slik at de kan konstruere komplekse ytringer ved å kombinere kjerneord og perifere ord.

Nivået Symbolkommunikasjon i Communicator 5 inneholder et bredt utvalg av ferdiglagde, rutenettbaserte sidesett for symbolkommunikasjon. Noen av dem har tilleggfunksjoner, som telefoni, e-post og musikkspiller.

Figur 4.2 Standard hjemmeside for bruker av Symbolkommunikasjon

4.3 Bruke Communicator 5 for tekstkommunikasjon

Nivået Tekstkommunikasjon er for brukere som er lese- og skrivekyndige, og som kan skrive meldinger ved hjelp av et skjermtastatur. Nivået Tekstkommunikasjon har funksjoner som lar brukeren kommunisere effektivt gjennom hastighetsforbedrende teknikker, som ordprediksjon og fraseprediksjon.

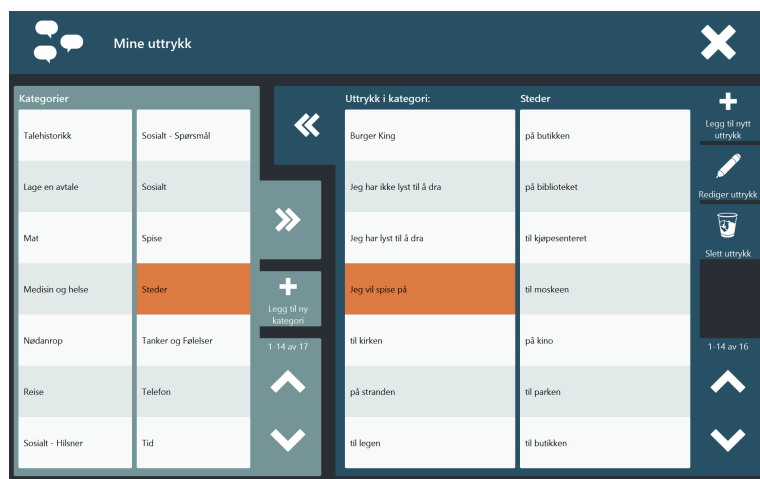
I tillegg har brukere av Tekstkommunikasjon et bredt utvalg av funksjoner for kommunikasjon over lengre avstand, som e-post og telefoni.

Figur 4.3 Standard hjemmeside for bruker av Tekstkommunikasjon

4.3.1 Mine uttrykk

I Mine uttrykk har brukeren tilgang til og kan administrere uttrykk og talehistorikk.

Figur 4.4 Mine uttrykk, oversikt

Brukeren kan velge en kategori på venstre side eller utvide kategorivisningen ved å velge -knappen på skjermen.

Brukeren kan velge et uttrykk på høyre side eller utvide uttrykksvisningen ved å velge -knappen på skjermen.

Bruk knappene og til venstre eller høyre for å bla gjennom hver av delene.

For mer informasjon om hvordan du skruv av talehistorikk, se 5.4.5 *Mine uttrykk*, side 49.

4.3.1.1 Kategori

Figur 4.5 Mine uttrykk - Kategorivisning

Legg til en ny kategori

1. Velg knappen (Legg til ny kategori).
2. Skriv inn kategorinavn

3. Velg

- -knappen for å lagre.
- -knappen for å avbryte.

Endre kategorinavn:

1. Velg kategorien som skal endres.

2. Velg knappen (Endre kategorinavn).

3. Utfør endringene.

4. Velg:

- -knappen for å lagre.
- -knappen for å avbryte.

Endre rekkefølge

1. Velg kategorien som skal flyttes.

2. Velg:

- for å flytte kategorien opp i listen.
- for å flytte kategorien ned i listen.

Slett en kategori.

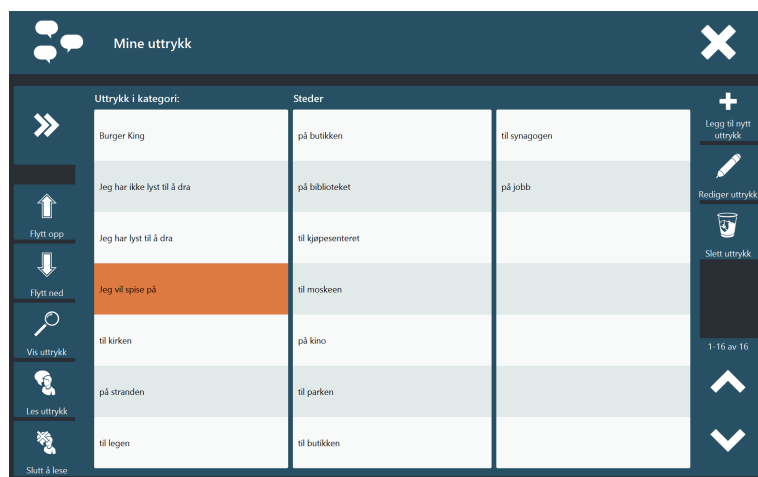
1. Velg kategorien som skal slettes.

2. Velg knappen (Slett kategori).

3. I popup-vinduet velger du:

- **Slett** for å slette kategorien
- **Avbryt** for å avbryte

4.3.1.2 Uttrykk

Figur 4.6 Mine uttrykk - Uttrykksvisning

Si et uttrykk

1. Velg uttrykket

2. Velg knappen (Uttal uttrykk).
Det valgte uttrykket uttales umiddelbart.

Stull å snakke

1. Velg .
Meldingen vil stoppe umiddelbart.

Legge til et nytt uttrykk:

1. Velg knappen (Legg til nytt uttrykk).
2. Skriv inn uttrykket.
3. Velg:
 - -knappen for å lagre.
 - -knappen for å avbryte.

Redigere uttrykk:

1. Velg uttrykket som skal endres.
2. Velg knappen (Rediger uttrykk).
3. Utfør endringene.
4. Velg:
 - -knappen for å lagre.
 - -knappen for å avbryte.

Slette et uttrykk

1. Velg uttrykket som skal slettes.

2. Velg knappen (Slett uttrykk).

3. I popup-vinduet velger du:
 - **Slett** for å slette uttrykket
 - **Avbryt** for å avbryte

Endre rekkefølge

1. Velg uttrykket som skal endres.

2. Velg:

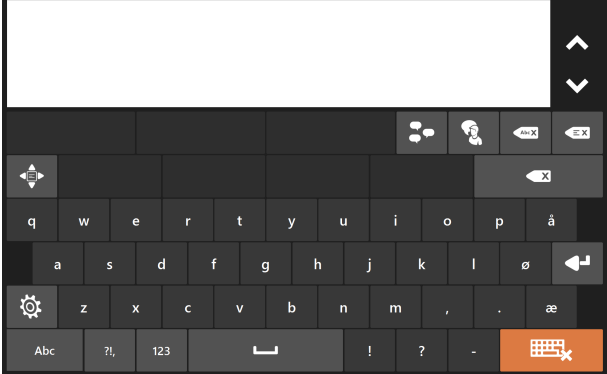
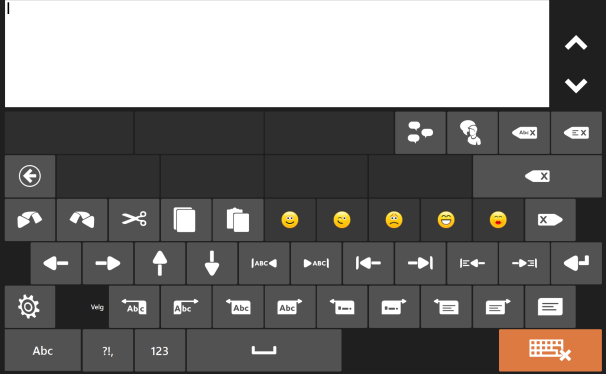
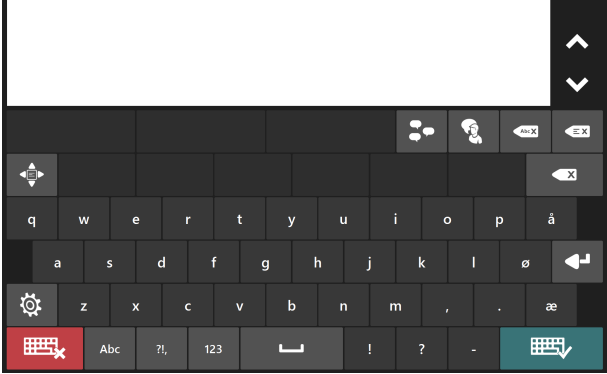
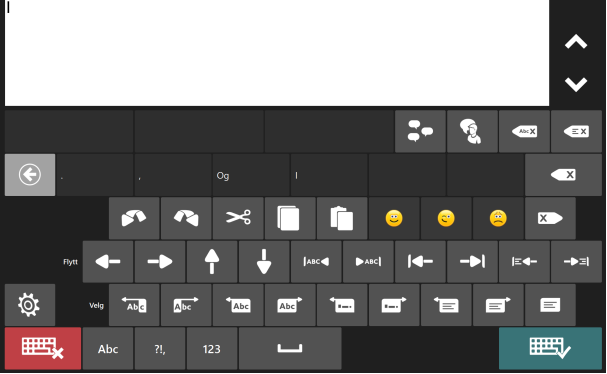
- for å flytte uttrykket opp i listen.
- for å flytte uttrykket ned i listen.

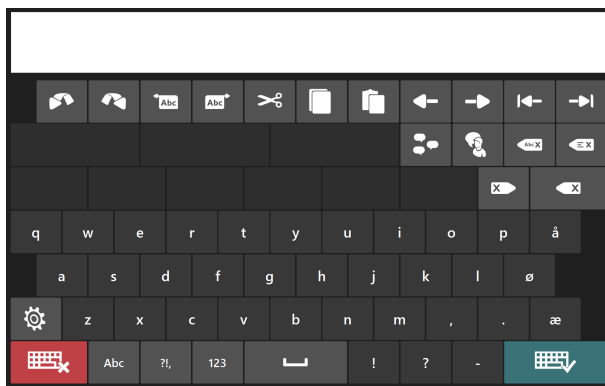
4.4 Tastaturer i Communicator 5

I Communicator 5 har du alltid tilgang til det samme tastaturoppsettet med enkelte mindre justeringer (se *Tabell 4.1 Tilpasse tastaturoppsettet, side 19*) uansett når du skal bruke tastaturet. I de tidligere versjonene av Communicator-programvaren var tastaturoppsettet forskjellig for hvert sidesett. I Communicator 5 er derimot tastaturtypen (se *Tabell 4.2 Tastaturtyper, side 21*) en innstilling under **Advanced Settings > Tastatur og språk > Tastaturinnstillinger** (se *5.4.1 Tastaturinnstillinger, side 33*). Du kan også tilpasse tastaturet ved hjelp av Redigeringvisning (se *7 Redigeringsmodus, side 60*). Det tilpassede tastaturet er også tilgjengelig for valg i innstillingene når det er lagret. Noen av innstillingene er også lett tilgjengelige fra tastaturinnstillingene

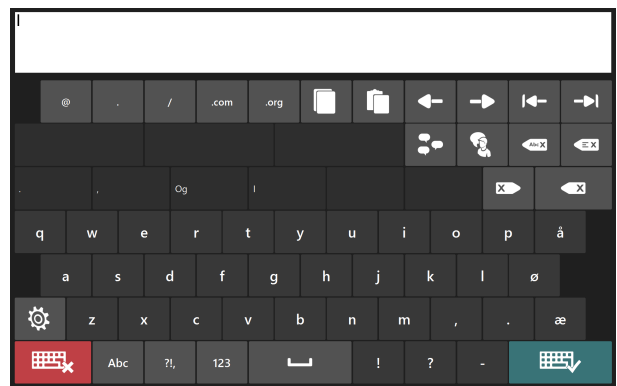
på tastaturet. Se etter ikonet på tastaturet. Vil du vite mer om dette, se *4.4.1 Innstillinger for tastaturet, side 21*.

Tabell 4.1 Tilpasse tastatuoppsettet

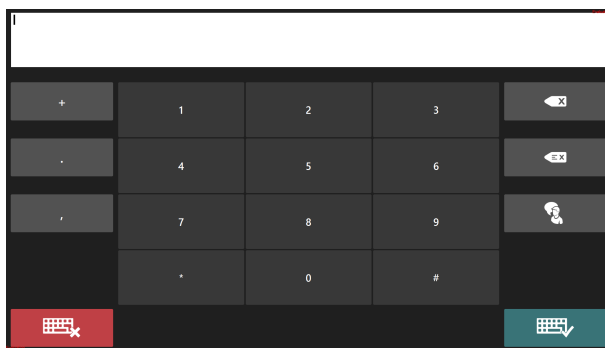
 Les opp	 Les opp – side 2
 Flere linjer	 Flere linjer – side 2

En linje

E-post og Internett

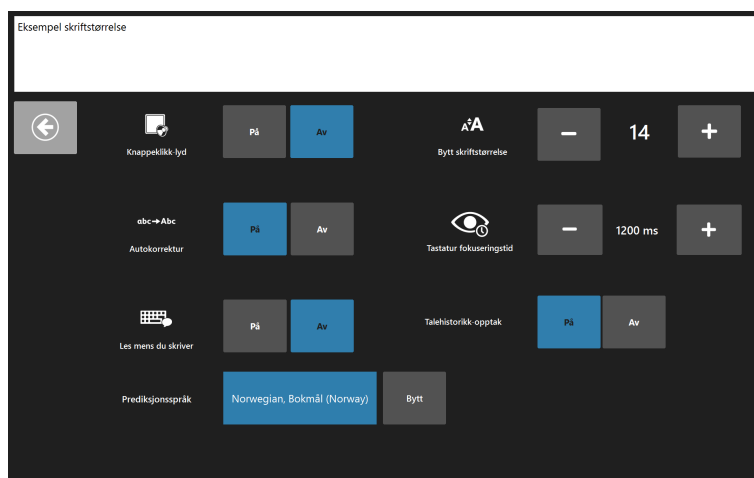

Tall

Tabell 4.2 Tastaturtyper

Rutenett	Stor
Vanlig	

4.4.1 Innstillinger for tastaturet

Figur 4.7 Innstillinger for tastaturet for vanlig tastatur

Disse funksjonene kan slås **på/av**:

- **Knappeklukk-lyd** – Spiller av en lyd når du velger en tastaturknapp. Kan angis til å spille av en lyd når du velger alle typer knapper.
- **Autokorrektur** – Programvaren forsøker å rette stavfeil automatisk.
- **Les mens du skriver** – Programvaren leser opp ordene og setningene etterhvert som du skriver dem. Kan også angis slik at hvert tegn leses opp etterhvert som du skriver.
- **Talehistorikk-opptak** – Tar opp og lagrer samtaler slik at du har rask tilgang til skrevne ord og setninger.

Endre skriftstørrelse – Angir skriftstørrelsen på skrivelinjen (4–128 pkt). Skrivelinjens standard skriftstørrelse er 14 pkt.

Tastaturets fokuseringstid – Tiden brukeren må fokusere på en tastaturtast før valget utføres. Standard fokuseringstid er 1200 ms. Denne innstillingen kan endres med trinn på 50 ms innenfor området 100–4000 ms.

Prediksjonsspråk – Viser det valgte språket som SwiftKey bruker for ordprediksjon. For å endre prediksjonsspråk velger du **Endre**-knappen og deretter det ønskede språket fra listen.

4.4.2 Ordprediksjon i Communicator 5

Ordprediksjonsmotoren som brukes i Communicator 5 og Gaze Selection, er fra Swiftkey og brukes i mange nettbrett og smart-telefoner. SwiftKey bruker ulike typer kunstig intelligens for å forutsi det neste ordet som brukeren kommer til å skrive. SwiftKey lærer fra tekst som brukeren har skrevet tidligere, og bruker både den aktuelle inndata-teksten og det den har lært for å forutsi det neste ordet. Ordprediksjonsspråket varierer avhengig av tastaturspråk-innstillingen, og kan også endres i Tastaturinnstillinger. Se 5.4.1 *Tastaturinnstillinger*, side 33.

Du velger et ord ved å velge boksen med det riktige ordet. Hvis du ikke finner ordet du ser etter, fortsetter du å skrive. Forhåpentligvis vises ordet etter det neste tegnet.

I den nye Communicator-versjonen med Ordprediksjon er ordbok-funksjonen fjernet. SwiftKey lærer nye ord etterhvert som du skriver dem og legger dem automatisk inn i ordboken. SwiftKeys ordliste er ikke bare en liste med ord. Den registrerer også hvilken kontekst du bruker ordene i slik av prediksjonen blir bedre.

Hvis du bruker ordprediksjon og vil skrive et ord med aksent, som "kafé", kan det ofte lønne seg å la ordprediksjon ta seg av aksenten. Skriv bare inn "kafe" og du vil få forslag om "kafé".

Når du skriver aksenten manuelt med Ordprediksjon, kan det se rart ut på ordprediksjonsknappene, men resultatet pleier å se bra ut i dokumentet du skriver i.

4.5 Hjemmeside-funksjoner

Hjemmeside-funksjonene nedenfor kan gjøres tilgjengelige for sluttbrukeren på hjemmesiden. Hjemmeside-funksjonene er som standard gjort tilgjengelige for brukere av Tekstkommunikasjon.

Tabell 4.3 Hjemmeside-funksjoner

Symbol	Etikett	Beskrivelse	Kommentar
	Lysstyrke-innstillinger	Justering av skjermens lysstyrke.	Synlig hvis en lyssensor er koblet til enheten. Også tilgjengelig på siden Sluttbrukerinnstillinger
	Alle sidesett	Gå til Alle sidesett	Vil du vite mer om dette, se 5.3 <i>Alle sidesett</i> , side 28
	Endre tastatur	Gå til siden Endre tastatur	
	Endre bruker	Gå til sidesettet Endre bruker	Også tilgjengelig på siden Sluttbrukerinnstillinger
	Endre stemme	Velge brukerens stemme	Også tilgjengelig på siden Sluttbrukerinnstillinger
	Rediger hjemmeside	Gå til Rediger hjemmeside	Vil du vite mer om dette, se 5.2 <i>Rediger hjemmeside</i> , side 25
	Avslutt Communicator	Gå til sidesettet Avslutt Communicator	
	Gaze Interaction Settings	Innstillinger for Gaze Interaction.	Også tilgjengelig på siden Sluttbrukerinnstillinger Bare synlig hvis øyesporing er tilkoblet

Symbol	Etikett	Beskrivelse	Kommentar
	Tilgangsmåte	Angi ønsket tilgangsmåte for brukeren	Også tilgjengelig på siden Sluttbrukerinnstillinger
	Innstillinger	Gå til siden Sluttbrukerinnstillinger	Inneholder følgende funksjoner fra denne tabellen: • Lysstyrke-innstillinger • Bytte tastatur • Bytte bruker • Bytte stemme • Gaze Interaction Settings • Tilgangsmåte • Personverninnstillinger • Voluminnstillinger
	Advanced Settings	Gå til Advanced Settings	Vil du vite mer om dette, se 5.4 <i>Advanced Settings</i> , side 30
	Voluminnstillinger	Juster volumet individuelt for alle avspillingsenheter som er koblet til enheten, f.eks. høyttalere og hodetelefoner.	Også tilgjengelig på siden Sluttbrukerinnstillinger
	Alarm	En alarm spilles av gjennom høyttalerne for å fange oppmerksomheten din.	
	Gå til skrivebordet	Ta brukeren til skrivebordet hvor Windows Control kan aktiveres ved å velge ikonet (Windows Control).	Velg -knappen for å gå tilbake til Communicator 5.

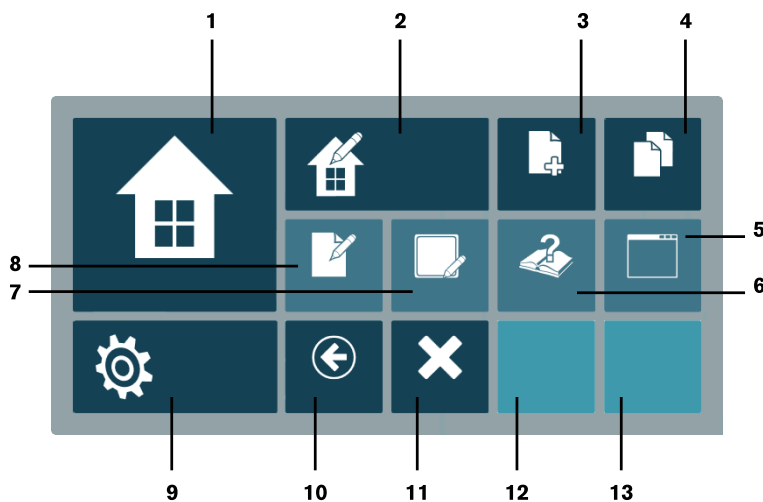
5 Bruke Communicator 5 for tilrettelegger

5.1 Hurtigmeny

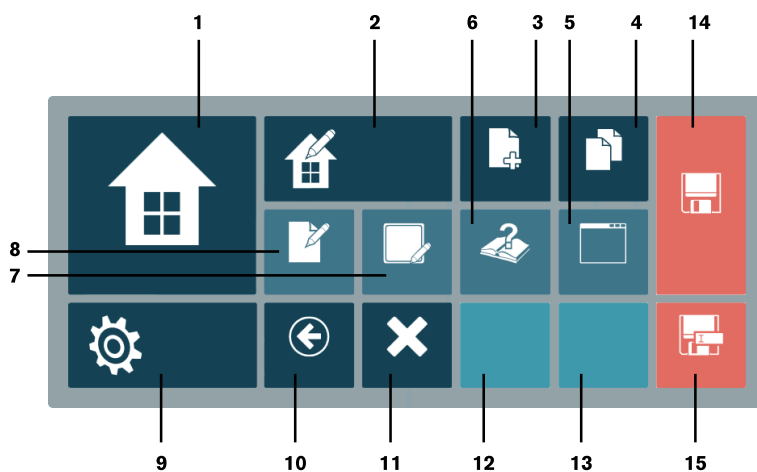
Den sentrale delen for tilretteleggeren er Hurtigmeny.

Slik åpner du Hurtigmeny:

- Trykk på Meny-knappen på en I-Series- / I-Series+-enhet
- Høyreklikk hvor som helst på skjermen med en mus
- Trykk og hold lenge på berøringsskjermen
- Trykk på menytaben på tastaturet mens Communicator er i fokus
- Tastatorkombinasjonen Ctrl + M

Figur 5.1 Hurtigmeny

Figur 5.2 Hurtigmeny med Ulagret sidesett

Tabell 5.1 Hurtigmeny

Tall	Sym-bol	Etikett	Beskrivelse
1		Hjemmeside	Gå til hjemmeside
2		Rediger hjemmeside	Gå til Rediger hjemmeside
3		Opprett nytt sidesett	Åpner dialogvinduet Opprett nytt sidesett
4		Alle sidesett	Gå til Alle sidesett
5		Vindusmodus	Bare synlig i fullskjermmodus – går over til vindusmodus
		Fullskjermmodus	(Bare synlig i vindusmodus – går over til fullskjermmodus)
6		Hjelp og opplæring	Gå til sidesettet Hjelp og opplæring
7		Rediger knapp	Når knappen velges, lukkes Hurtigmeny og alle redigerbare knapper markeres. Hvis en redigerbar knapp velges, åpnes redigeringsdialogvinduet Kjørevisning. Hvis du trykker på et område utenfor den merkede knappen, avsluttes prosessen og Hurtigmeny forblir lukket.
8		Rediger sidesett	Gå til Redigeringsmodus
9		Advanced Settings	Gå til Advanced Settings.
10		Tilbake	Gå til forrige sidesett
11		Avslutt	Gå til Avslutt sidesett
12	Ikke relevant	Ikke relevant	Nylig sidesett 1 (viser det siste sidesettet som har blitt besøkt)
13	Ikke relevant	Ikke relevant	Nylig sidesett 2 (viser det nest siste sidesettet som har blitt besøkt)
14		Lagre	Lagre filen med det samme filnavnet.
15		Lagre som	Lagre filen med et nytt filnavn.

5.2 Rediger hjemmeside

5.2.1 Åpne Rediger hjemmeside

Fra Hurtigmeny

1. Åpne Hurtigmeny.
Vil du vite mer om dette, se 5.1 Hurtigmeny, side 24

2. Velg knappen (Rediger hjemmeside).

eller

- Velg (Rediger hjemmeside) fra hjemmesiden.

Knappen Rediger hjemmeside kan legges til hjemmesiden for brukerne slik at de kan administrere hjemmesiden selv.

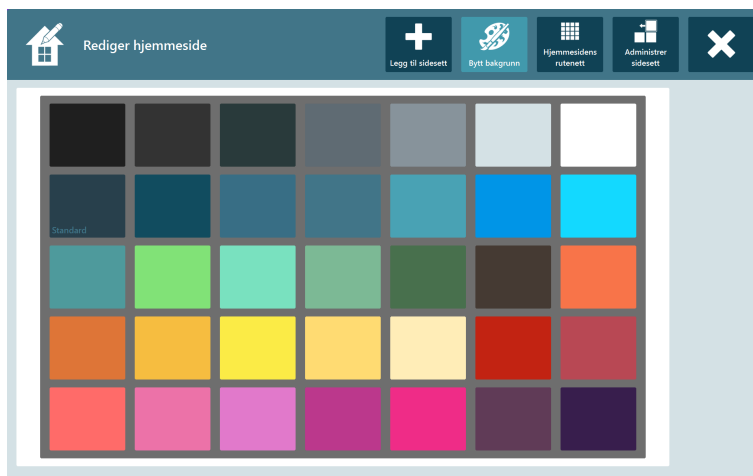
Figur 5.3 Rediger hjemmeside

5.2.2 Legg til sidesett

Følg disse trinnene for å legge til et sidesett:

1. Velg knappen (Legg til sidesett).
2. Følg instruksjonene i 5.3.1 *Legg sidesett til hjemmesiden fra Alle sidesett, side 28*

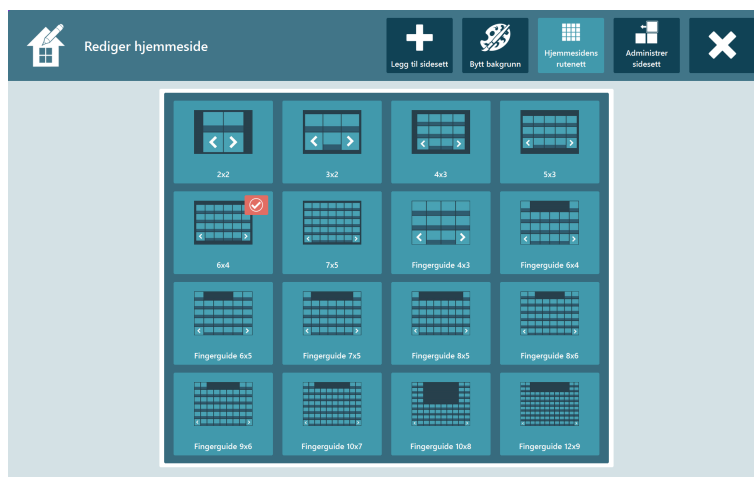
5.2.3 Endre bakgrunnsfarge

Figur 5.4 Tilgjengelige bakgrunnsfarger

Velg den foretrukne bakgrunnsfargen ved å velge den aktuelle fargeruten.

5.2.4 Endre rutenettstørrelse

Figur 5.5 Tilgjengelige rutenettstørrelser

1. Velg ønsket rutenettstørrelse.
Den valgte rutenettstørrelsen merkes med en rød ramme.
2. Velg knappen (Velg rutenett) på den høyre siden av skjermen.

Den aktive rutenettstørrelsen merkes med symbolet på rutenettsiden.

5.2.5 Administrer sidesett

Figur 5.6 Administrer sidesett

1. Velg sidesettet du vil administrere

Det valgte sidesettet får en rød ramme

2. Velg en av følgende handlinger:

- (Flytt til venstre)

- (Flytt til høyre)
- (Sett som startside)
Dette sidesettet blir sidesettet som vises når Communicator 5 startes.
- (Fjern som startside)
- (Fjern)

5.2.5.1 Fjern sidesett, filer eller applikasjoner fra hjemmesiden inne fra Alle sidesett

Følg disse trinnene for å fjerne et sidesett, en fil eller en applikasjon:

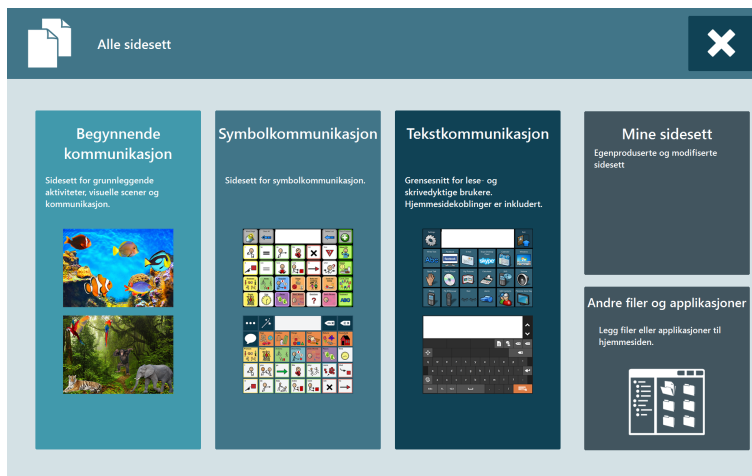
1. Velg sidesettet, filen eller applikasjonen du vil fjerne.

Det vil vises en rød ramme rundt sidesettet, filen eller applikasjonen som er valgt.

2. Velg knappen (Fjern) for å fjerne sidesettet, filen eller applikasjonen fra hjemmesiden.

5.3 Alle sidesett

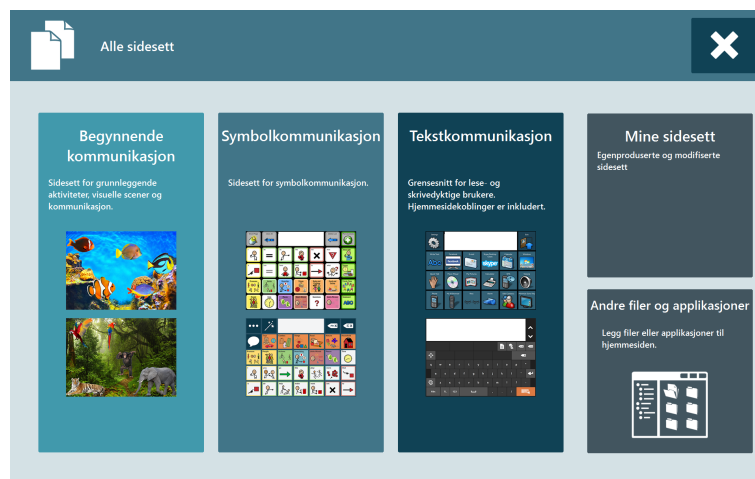
Figur 5.7 Alle sidesett

5.3.1 Legg sidesett til hjemmesiden fra Alle sidesett

Følg disse trinnene for å legge til et sidesett:

1. Velg hvor sidesettet du vil legge til, er plassert:
 - Begynnende kommunikasjon
 - Symbolkommunikasjon
 - Tekstkommunikasjon
 - Mine sidesett

- Se 5.3.1.1 Andre filer og applikasjoner, side 29 for å legge til andre filer eller applikasjoner.

Figur 5.8 Alle sidesett – tekst

Se gjennom fanene og finn sidesettet som skal legges til

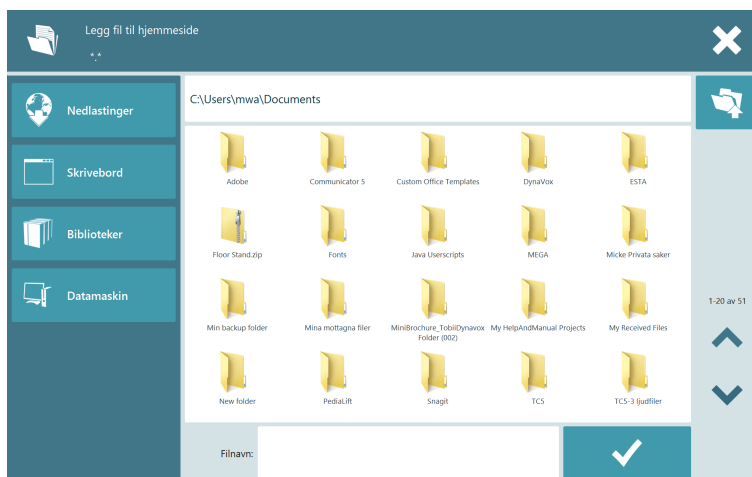
2. Velg sidesettet du vil legge til

Det valgte sidesettet får en rød ramme

3. Velg knappen (Legg til hjemmeside).

5.3.1.1 Andre filer og applikasjoner

Figur 5.9 Bla gjennom filer

1. Bla gjennom og finn filene/applikasjonene som skal legges til.
2. Velg filen.
3. Velg for å legge til feilen/applikasjonen på hjemmesiden.

5.3.2 Fjern sidesett fra hjemmesiden fra Alle sidesett

Alle sidesett merket med kan fjernes fra hjemmesiden

Følg disse trinnene for å fjerne et sidesett:

1. Velg sidesettet du vil fjerne

Det valgte sidesettet får en rød ramme

2. Velg knappen (Fjern fra hjemmeside).

5.4 Advanced Settings

Advanced Settings består av 6 faner:

Tabell 5.2 På alle faner

Symbol	Etikett	Beskrivelse	Kommentar
	Aktiver/deaktiver Windows Control	Slå valgt Windows Control på/av	Bare synlig hvis øyesporing er tilkoblet

Tabell 5.3 Fanen Tilgang

Symbol	Etikett	Beskrivelse	Kommentar
	Tilgangsmåte	Angi ønsket tilgangsmåte for brukeren	
	Skanneinnstillinger	Innstillinger for brukere av skanning	
	Bryterstyrt museemulering	Innstillinger for bryterstyrt museemulering	
	Visning av kobling	Innstillinger for hvordan koblinger vises	
	Markering	Innstillinger for hvordan markering vises	
	Deaktiver høyreklikk	Slå Deaktiver høyreklikk på/av	 vises på knappen hvis funksjonen er deaktivert.
	Skjul musepeker i fullskjermmodus	Slå Skjul musepeker i fullskjermmodus på/av	 vises på knappen hvis funksjonen er deaktivert.
	Gaze Interaction Settings	Innstillinger for Gaze Interaction.	Bare synlig hvis øyesporing er tilkoblet

Tabell 5.4 Fanen Tastatur og språk

Symbol	Etikett	Beskrivelse	Kommentar
	Tastaturinnstillinger	Innstillinger for tastaturet. • QWERTY • ABC • Skann • Peker • osv.	Vil du vite mer om dette, se 5.4.1 <i>Tastaturinnstillinger</i> , side 33
	Bruk skjermtastatur	Slå Bruk skjermtastatur på/av	 vises på knappen hvis funksjonen er deaktivert.
	Mine uttrykk	Sette opp brukerens Mine uttrykk	Vil du vite mer om dette, se 5.4.5 <i>Mine uttrykk</i> , side 49.
	Grammatikk	Innstillinger for grammatikk	
	Alternativ uttale	Innstillinger for Alternativ uttale	

Tabell 5.5 Fanen Lyd

Symbol	Etikett	Beskrivelse	Kommentar
	Stemme	Velge brukerens stemme	
	Feedback-lyder	Innstillinger for • Auditiv tilbakemelding • Les mens du skriver • Knappeklikk-lyder	
	Avspillingsenheter	Spesifiser hvilke avspillingsenheter (f.eks. hodetelefoner og høyttalere) som skal brukes for ulike typer Communicator-lyder.	
	Volum	Juster volumet individuelt for alle avspillingsenheter som er koblet til enheten, f.eks. høyttalere og hodetelefoner.	
	Lydbibliotek	Angi banene til kommersielle eller eksterne lydbiblioteker	
	Spill inn ny lyd	Spill inn en ny lyd som brukeren kan bruke	
	Mine innspilte lyder	Administrer Mine innspilte lyder for brukeren.	

Tabell 5.6 Fanen Funksjoner

Symbol	Etikett	Beskrivelse	Kommentar
	E-post	Sett opp e-post-konto osv.	
	Musikkspiller	Legg til / fjern baner hvor musikkfiler lagres på enheten	
	Kalender	Innstillinger for kalenderen	

Symbol	Etikett	Beskrivelse	Kommentar
	Facebook	Stille inn Facebook for brukeren	
	Bildefremviser	Legg til / fjern baner hvor bilder lagres på enheten	
	Mobiltelefon	Innstillinger for Bluetooth-telefoni Vil du vite mer om dette, se 5.4.4 Mobiltelefoni/Bluetooth® på I-Series og I-Series+, side 44	

Tabell 5.7 Brukeroppsett

Symbol	Etikett	Beskrivelse	Kommentar
	Legg til eller endre bruker	Administrer alle nye og eksisterende brukere i Communicator	
	Mine kontakter	Sett opp og administrer alle brukerkontakter	
	Ordne Mine sidesett	Ordne de tilpassede sidesettene for brukeren	
	Import/eksport	Importer/eksporter brukerdata	

Tabell 5.8 Fanen System

Symbol	Etikett	Beskrivelse	Kommentar
	Mine IR-fjernkontroller	Innstillinger for IR-fjernkontrollene Vil du vite mer om dette, se 5.4.2 IR-fjernkontroller, side 37	
	IR-maskinvareinnstillinger	Innstillinger for IR-maskinvaren	
	Kamera	Innstillinger for kamera	
	Bildebiblioteker	Innstillinger for bildemapper	
	Datamapper	Innstillinger for datamapper	
	Start med Windows	Slå Start med Windows av/på	 vises på knappen hvis funksjonen er deaktivert.
	Aktiver statuslinje	Slå Aktiver statuslinje på/av	 vises på knappen hvis funksjonen er deaktivert.
	Lisensbehandling	Håndtering av lisenser	
	Lysstyrke-innstillinger	Justering av skjermens lysstyrke.	Synlig hvis en lyssensor er koblet til enheten.
	Mine maskininnstillinger	Innstillinger for Tobii Dynavox-enheten	Synlig hvis enheten er en Tobii Dynavox-enhet, f.eks. I-Series +.

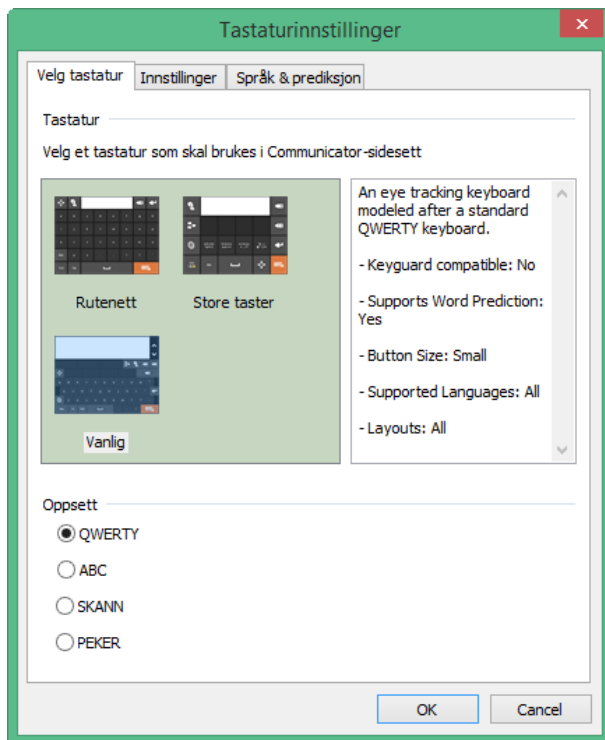
5.4.1 Tastaturinnstillinger

1. Åpne Hurtigmeny.
Vil du vite mer om dette, se 5.1 Hurtigmeny, side 24.

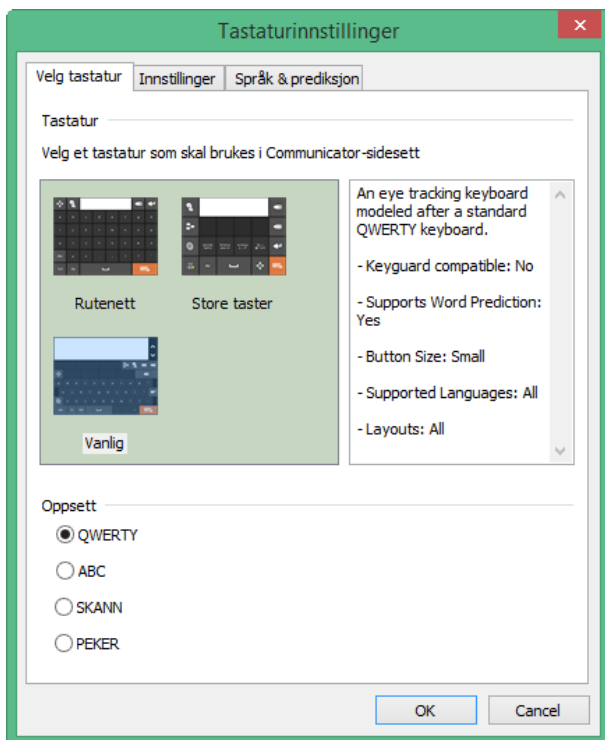
2. Velg (Advanced Settings)

3. Velg fanen **Tastatur og språk**.

4. Velg knappen (Tastaturinnstillinger).
Dialogen **Tastaturinnstillinger**.

5.4.1.1 Velg fanen Tastatur

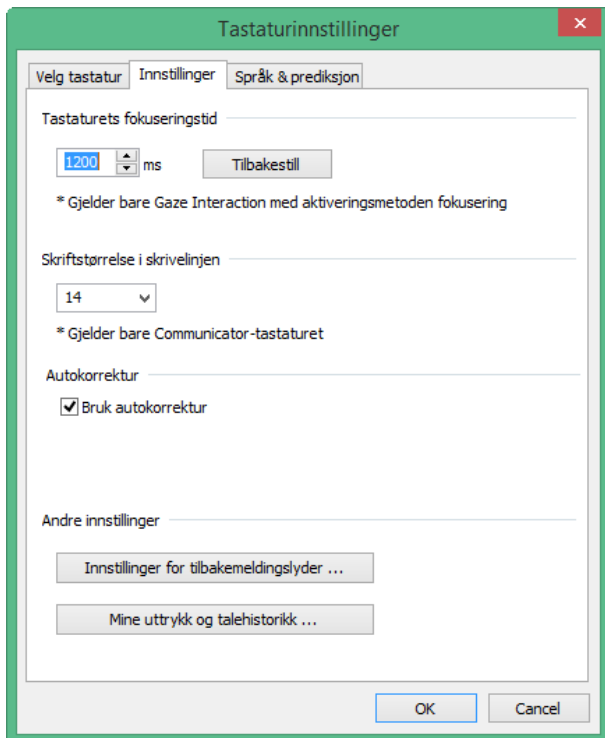
Velg et tastatur. Vil du vite mer om dette, se *Tabell 4.2 Tastaturtyper*, side 21.

- Øyestyring 7x6
- Øyestyring delt QWERTY 6x5
- Rutenett
- Store taster
- QWERTY 10
- Vanlig
- Sono Key-tastatur

Velg oppsettet for tastaturtastene.

- QWRTY
- ABC
- SKANN
- PEKER

5.4.1.2 Fanen Innstillinger

Tastaturets fokuseringstid – Tiden brukeren må fokusere på en tastaturetast før valget utføres. Standard fokuseringstid er 1200 ms. Denne innstillingen kan endres med trinn på 50 ms innenfor området 100–4000 ms.

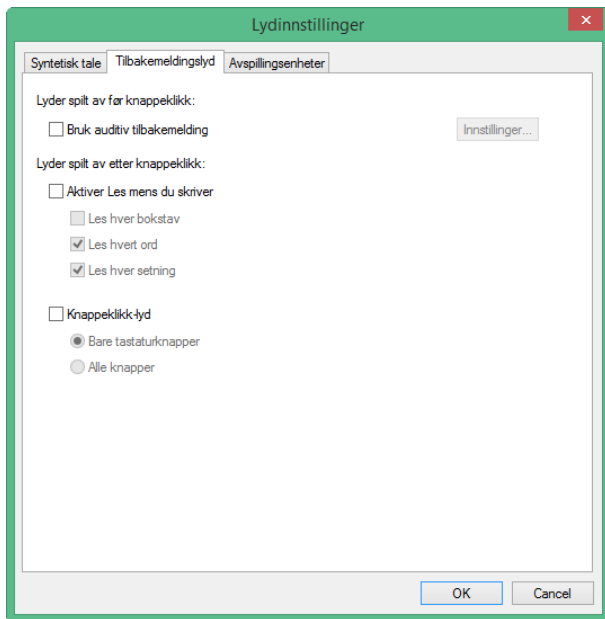
Endre skriftstørrelse – Angir skriftstørrelsen på skrive linjen (4–128 pkt). Skrive linjens standard skriftstørrelse er 14 pkt.

Autokorrektur – Programvaren forsøker å rette stavefeil automatisk.

Andre innstillinger

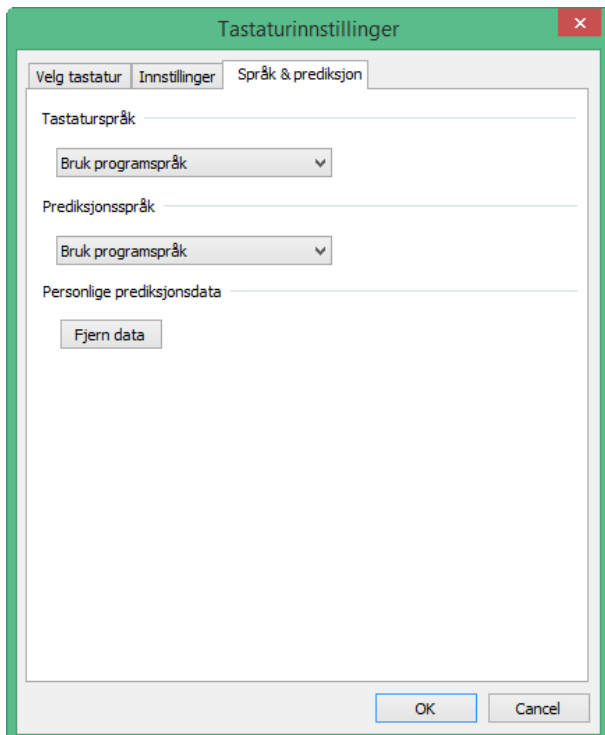
- **Innstillinger for tilbakemeldingslyd** – Tar deg til fanen **Tilbakemeldingslyd** i **Lyddinnstillinger**. Se 5.4.1.2.1 *Feedback-lyder*, side 36.
- **Mine uttrykk og talehistorikk** – Tar deg til **Mine uttrykk**. Se 5.4.5 *Mine uttrykk*, side 49.

5.4.1.2.1 Feedback-lyder

- **Bruk audiovarsel** – Merk av boksen for å aktivere funksjonen.
- **Les mens du skriver** – Merk av boksen for å aktivere funksjonen. Når du aktiverer Les mens du skriver, aktiveres Les hvert ord og Les hver setning som standard. Merk av boksen ved siden av Les hver bokstav for at hvert tegn skal leses opp etterhvert som du skriver.
- **Knappklikk** – Merk av boksen for å aktivere funksjonen. Velg Bare tastaturknapper for at lyden kun skal spilles av når du velger knapper på tastaturet. Velg Alle knapper for å høre en lyd uansett hvilken knapp du velger.

5.4.1.3 Fanen Språk og prediksjon

Tastaturspråk – Velg et språk fra rullegardinlisten. Standard er Bruk programmspråk.

Prediksjonsspråk – Velg et språk fra rullegardinlisten. SwiftKey gir ordpredisjon for det valgte språket. Standard er Bruk programspråk.

Personlige prediksjonsdata – Velg knappen **Fjern data** for å slette all personlig prediksjon.

5.4.2 IR-fjernkontroller

På hvert fjernkontrollsidesett har brukeren tilgang til hjelpesiden via knappen (Hjelp). På hjelpesiden forklares betydningen av de ulike knappefargene.

5.4.2.1 Registrere IR-kommandoer for fjernkontroller

1. Åpne Hurtigmeny.
Vil du vite mer om dette, se *5.1 Hurtigmeny, side 24*

2. Velg (Alle sidesett)
3. Velg **Tekstkommunikasjon**
4. Velg fanen **IR-fjernkontroller**
5. Velg fjernkontrollen du vil sette opp
6. Velg en knapp.
7. Velg **Ja** for å legge til en IR-kommando
8. Følg instruksjonene på skjermen.

Når du er ferdig, endrer knappen til fargen som viser at den har en kommando.

5.4.2.2 Deaktivere en knapp for fjernkontroller

1. Åpne Hurtigmeny.
Vil du vite mer om dette, se *5.1 Hurtigmeny, side 24*

2. Velg (Alle sidesett)
3. Velg **Tekstkommunikasjon**
4. Velg fanen **IR-fjernkontroller**
5. Velg fjernkontrollen du vil sette opp
6. Velg en knapp.
7. Velg **Nei** for å ikke legge til IR-kommando
8. Velg **Ja** for å deaktivere knappen
9. Følg instruksjonene på skjermen.

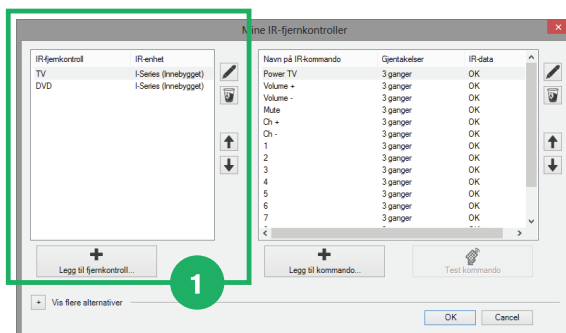
For å aktivere en deaktivert knapp i et fjernkontrollsidesett: Se Redigere, fjerne og legge til IR-kommandoer på en IR-fjernkontroll.

5.4.2.3 Redigere, fjerne eller legge til IR-fjernkontroller

1. Åpne Hurtigmeny.
Vil du vite mer om dette, se *5.1 Hurtigmeny, side 24*

2. Velg (Advanced Settings)
3. Velg fanen **System**

4. Velg (Mine IR-fjernkontroller)
Innstillinger for Mine IR-fjernkontroller åpnes.

Figur 5.10 Mine IR-fjernkontroller

5. Velg en av de følgende handlingene:
- Rediger en eksisterende IR-fjernkontroll
 - Fjern en eksisterende IR-fjernkontroll
 - Legg til en ny IR-fjernkontroll

5.4.2.3.1 Rediger en eksisterende IR-fjernkontroll

1. Velg en av de eksisterende IR-fjernkontrollene (se i Figur 5.10 Mine IR-fjernkontroller).
2. Klikk på knappen (Rediger den valgte IR-fjernkontrollen). Se i Figur 5.10 Mine IR-fjernkontroller.
3. Skifte navn.
4. Velg:
- **OK** for å lagre
 - **Avbryt** for å avbryte

5.4.2.3.2 Fjern en eksisterende IR-fjernkontroll

1. Velg en av de eksisterende IR-fjernkontrollene (se i Figur 5.10 Mine IR-fjernkontroller).
2. Klikk på knappen (Fjern den valgte IR-fjernkontrollen). Se i Figur 5.10 Mine IR-fjernkontroller.
3. Velg:
- **OK** for å lagre
 - **Avbryt** for å avbryte

5.4.2.3.3 Legg til en ny IR-fjernkontroll

Se 5.4.2.1 Registrere IR-kommandoer for fjernkontroller, side 37 eller

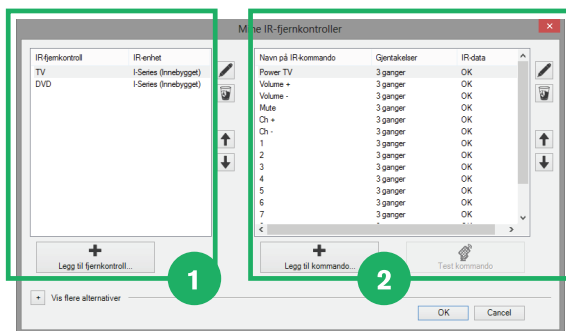
1. Klikk på knappen (Legg til IR-fjernkontroll ...). Se i Figur 5.10 Mine IR-fjernkontroller.
2. Gi navn til fjernkontrollen.
3. Velg:
- **OK** for å lagre
 - **Avbryt** for å avbryte

5.4.2.4 Redigere, fjerne og legge til IR-kommandoer for en IR-fjernkontroll

1. Åpne Hurtigmeny.
Vil du vite mer om dette, se 5.1 Hurtigmeny, side 24

2. Velg (Advanced Settings)
3. Velg fanen **System**

4. Velg (Mine IR-fjernkontroller)
Innstillinger for Mine IR-fjernkontroller åpnes.

Figur 5.11 Mine IR-fjernkontroller

5. Velg en av de følgende handlingene:
 - Rediger en eksisterende IR-kommando
 - Fjern en eksisterende IR-kommando
 - Legg til en ny IR-kommando

5.4.2.4.1 Rediger en eksisterende IR-kommando

1. Velg en av de eksisterende IR-fjernkontrollene (se 1 i Figur 5.11 Mine IR-fjernkontroller).
2. Velg et av de eksisterende navnene for IR-fjernkontroll (se 2 i Figur 5.11 Mine IR-fjernkontroller).
3. Klikk på knappen (Rediger valgt IR-kommando). Se 2 i Figur 5.10 Mine IR-fjernkontroller.
4. Dette kan du gjøre:
 - endre navnet
 - endre antall repetisjoner
 - teste signalet
 - spille inn et signal
 - a. Velg knappen (Spill inn) for å spille inn et signal
 - b. Følg instruksjonene på skjermen.

For noen IR-kommandoer må repetisjonsverdien være satt til en høyere verdi (standard 3) for at mottakeren skal kunne utføre den tiltenkte kommandoen.

5. Velg:
 - **OK** for å lagre
 - **Avbryt** for å avbryte

5.4.2.4.2 Fjern en eksisterende IR-kommando

1. Velg en av de eksisterende IR-fjernkontrollene (se i *Figur 5.11 Mine IR-fjernkontroller*).
2. Velg et av de eksisterende navnene for IR-fjernkontroll (se i *Figur 5.11 Mine IR-fjernkontroller*).
3. Klikk på knappen (Fjern den valgte IR-fjernkontrollen). Se i *Figur 5.11 Mine IR-fjernkontroller*.
4. Velg:
 - **OK** for å lagre
 - **Avbryt** for å avbryte

5.4.2.4.3 Legg til en ny IR-kommando

Se 5.4.2.1 Registrere IR-kommandoer for fjernkontroller, side 37 eller

1. Velg en av de eksisterende IR-fjernkontrollene (se i *Figur 5.11 Mine IR-fjernkontroller*).
2. Klikk på knappen (Legg til IR-kommando ...). Se i *Figur 5.11 Mine IR-fjernkontroller*.
3. Skriv inn navnet på IR-kommandoen
4. Velg repetisjonsverdi, standard 3.

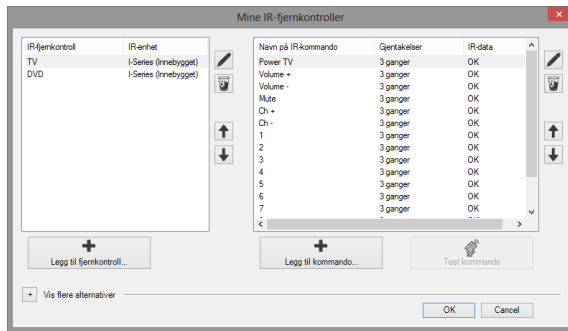
For noen IR-kommandoer må repetisjonsverdien være satt til en høyere verdi (standard 3) for at mottakeren skal kunne utføre den tiltenkte kommandoen.

5. Velg knappen (Spill inn) for å spille inn et signal
6. Følg instruksjonene på skjermen.
7. Velg:
 - **OK** for å lagre
 - **Avbryt** for å avbryte

5.4.2.5 Eksportere/importere IR-fjernkontroller

1. Åpne Hurtigmeny.
Vil du vite mer om dette, se 5.1 Hurtigmeny, side 24
2. Velg (Advanced Settings)
3. Velg fanen **System**
4. Velg (Mine IR-fjernkontroller)

Innstillinger for Mine IR-fjernkontroller åpnes.

Figur 5.12 Mine IR-fjernkontroller

5. Velg knappen (Vis flere alternativer).
6. Velg Importer fjernkontroll / Eksporter fjernkontroll.
7. Følg instruksjonene på skjermen.

5.4.3 Mobiltelefoni/Bluetooth® på bærbare datamaskiner / nettbrett.

Med Beam-applikasjonen for Android 4.4 kan du koble Communicator 5 til mobiltelefonen din via Bluetooth og sende og motta tekstmeldinger.

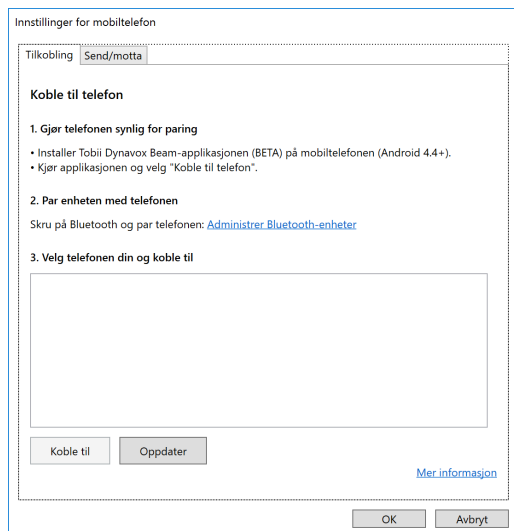
5.4.3.1 Koble til en mobiltelefon

Følg denne prosedyren:

1. Forsikre deg om at Bluetooth® og synlighet på mobiltelefonen er skrudd PÅ.
2. Åpne Hurtigmeny.
Vil du vite mer om dette, se 5.1 Hurtigmeny, side 24

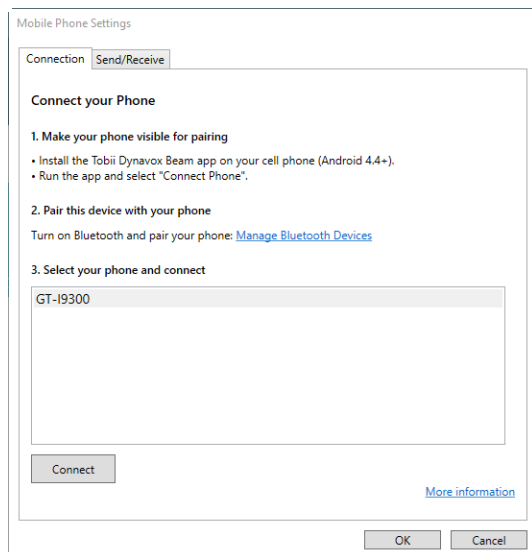
3. Velg (Advanced Settings)
4. Velg fanen **Funksjoner**

5. Velg knappen (Mobiltelefon).

Figur 5.13 Innstillinger for mobiltelefon

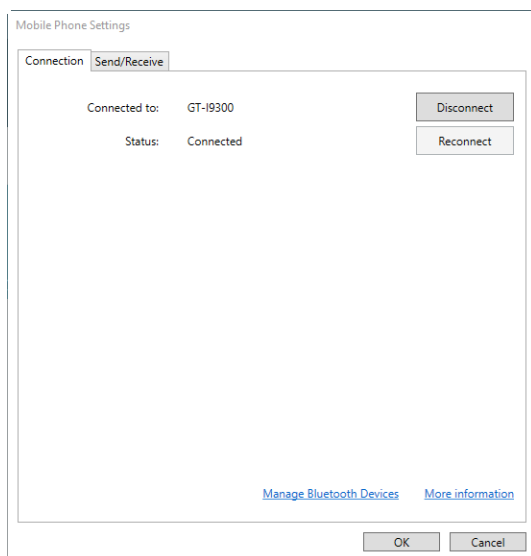
6. Last ned og installer Tobii Dynavox Beam-applikasjonen på mobiltelefonen.
7. Kjør Tobii Dynavox Beam på telefonen din.
8. Velg **Koble til telefon** i Tobii Dynavox Beam-applikasjonen på mobilen..
9. Skru på Bluetooth på datamaskinen/nettbrettet
10. Koble datamaskinen/nettbrettet til mobiltelefonen via Windows **Administrer Bluetooth-enheter**.
11. Velg telefonen din i listen når paringen er fullført.

Figur 5.14 Koble til telefon

12. Velg knappen **Koble til**.

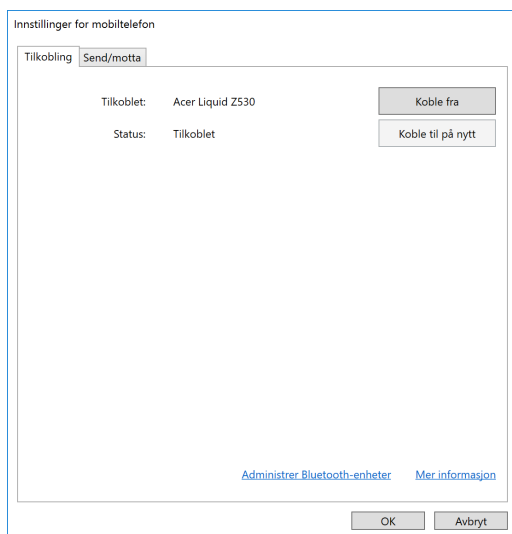
13. Velg knappen **OK** når dialogboksen viser at telefonen er koblet til Communicator 5

5.4.3.2 Koble fra en mobiltelefon

1. Åpne Hurtigmeny.
Vil du vite mer om dette, se 5.1 Hurtigmeny, side 24

2. Velg (Advanced Settings)
3. Velg fanen **Funksjoner**
4. Velg knappen (Mobiltelefon).

Figur 5.15 Innstillinger for mobiltelefon

Velg knappen **Koble fra** for å koble mobiltelefonen fra Communicator 5.

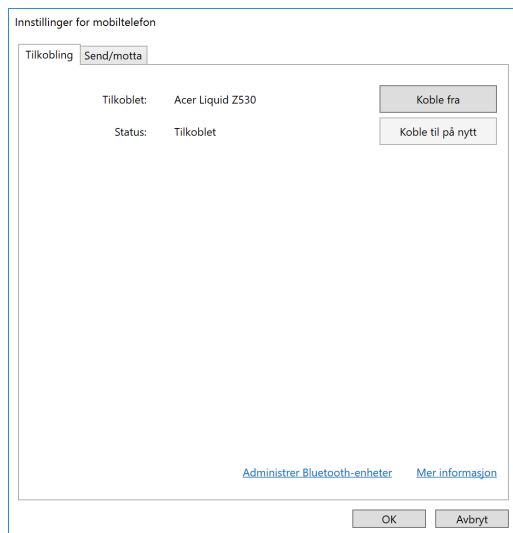
5.4.3.3 Koble en mobiltelefon til på nytt.

1. Forsikre deg om at Bluetooth® og synlighet på mobiltelefonen er skrudd PÅ.

2. Forsikre deg om at Bluetooth® og synlighet på datamaskinen/nettbrettet er skrudd PÅ.
3. Åpne Hurtigmeny.
Vil du vite mer om dette, se *5.1 Hurtigmeny, side 24*

4. Velg (Advanced Settings)
5. Velg fanen **Funksjoner**

6. Velg knappen (Mobiltelefon).

Figur 5.16 Innstillinger for mobiltelefon

Velg knappen **Koble til på nytt** for å koble mobiltelefonen til Communicator 5.

5.4.4 Mobiltelefoni/Bluetooth® på I-Series og I-Series+

På I-Series+-enheter med innebygget Bluetooth, kan du bruke Bluetooth for å ringe og sende tekstmeldinger.

5.4.4.1 Mobiltelefoni via Bluetooth®

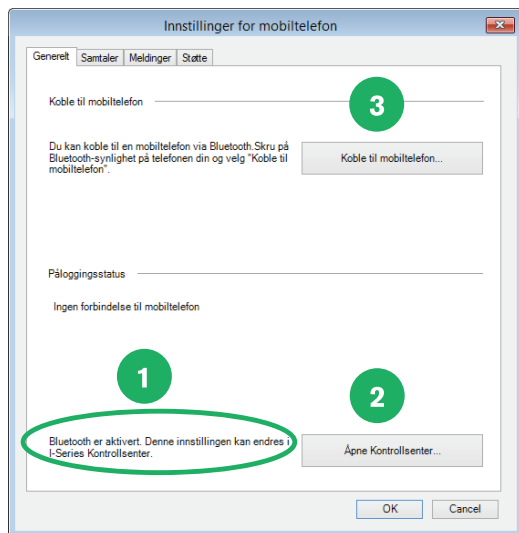
5.4.4.1.1 Koble til en mobiltelefon

Følg denne prosedyren:

1. Forsikre deg om at Bluetooth® og synlighet på mobiltelefonen er skrudd PÅ.
2. Åpne Hurtigmeny.
Vil du vite mer om dette, se *5.1 Hurtigmeny, side 24*

3. Velg (Advanced Settings)
4. Velg fanen **Funksjoner**

5. Velg knappen (Mobiltelefon).

Figur 5.17 Innstillinger for mobiltelefon

6. Forsikre deg om at Bluetooth® er aktivert i fanen **Generelt** (se 1).

Hvis ikke velger du knappen **Åpne Control Center ...**. Se 2 for å endre innstillingene i **I-Series Control Center**. For mer informasjon om **I-Series Control Center**, se brukermanualen for I-Series.

7. Velg knappen **Koble til mobiltelefon ...** (se 3).

Figur 5.18 Koble til mobiltelefon

8. I listen velger du mobiltelefonen du vil koble til (se 4). Trykk deretter på knappen **Koble til** (se 5).

Hvis du ikke finner telefonen i listen, bør du kontrollere trinn 1 igjen og velge knappen **Søk** (se 6) for å søke etter mobiltelefonen på nytt.

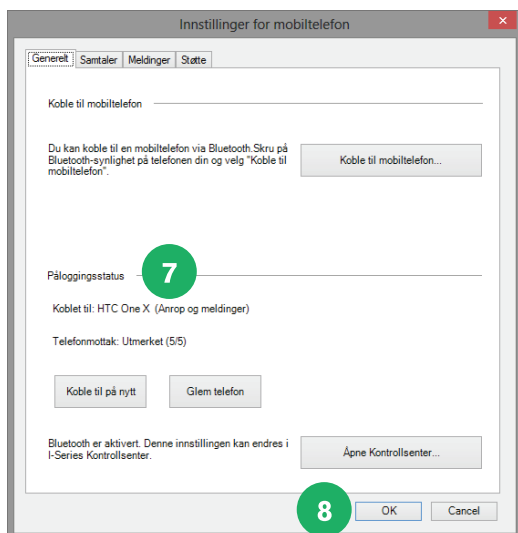

Både på mobiltelefonen og i popup-vinduet i Communicator må du kontrollere og godkjenne parringskoden ved å klikke på **OK** begge steder.

På mobiltelefonen må du **godta** forespørselen til I-Series om å koble til meldingene dine.

9. Forsikre deg om at den valgte mobiltelefonen dukker opp i fanen **Generelt** under Tilkoblingsstatus (se **7**).

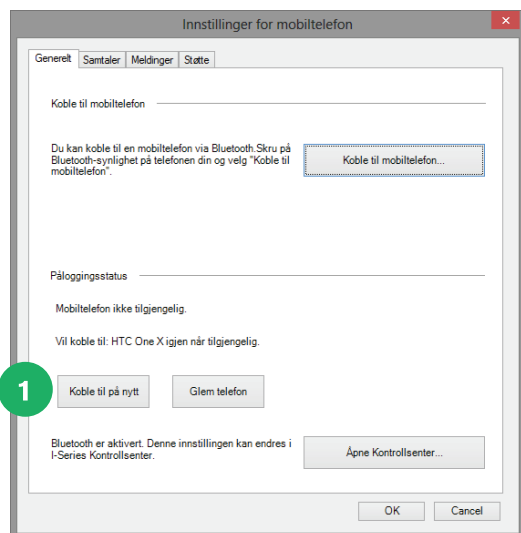
10. Klikk på **OK** (se **8**) for å avslutte.

5.4.4.1.2 Koble til en mobiltelefon på nytt

Følg denne prosedyren:

1. Forsikre deg om at Bluetooth® og synlighet på mobiltelefonen er skrudd PÅ.
2. Åpne Hurtigmeny.
Vil du vite mer om dette, se 5.1 Hurtigmeny, side 24
3. Velg (Advanced Settings)
4. Velg fanen **Funksjoner**
5. Velg knappen (Mobiltelefon).

6. Klikk på knappen **Koble til på nytt** (se 1)

Figur 5.19 Koble til en mobiltelefon på nytt

5.4.4.1.3 Koble fra en mobiltelefon

Følg denne prosedyren:

1. Åpne Hurtigmeny.

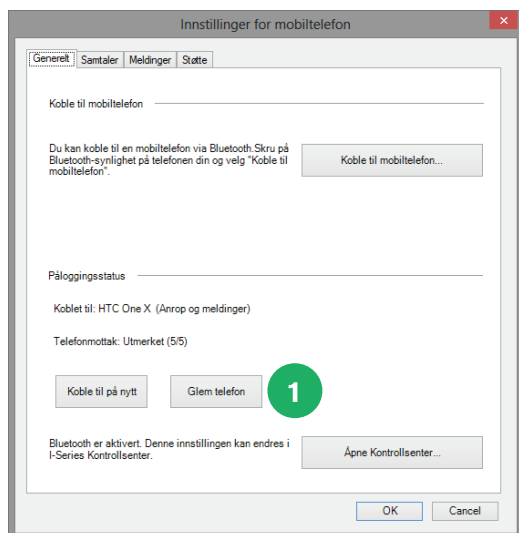
Vil du vite mer om dette, se *5.1 Hurtigmeny, side 24*

2. Velg (Advanced Settings)

3. Velg fanen **Funksjoner**

4. Velg knappen (Mobiltelefon).

5. Velg knappen **Glem telefon** i fanen **Generelt** (se 1).

Figur 5.20 Koble fra en mobiltelefon

5.4.4.2 Mobiltelefoni / Generelle Bluetooth®-innstillinger

5.4.4.2.1 Anropsinnstilliger

Følg denne prosedyren for å endre anropsinnstillingene:

1. Åpne Hurtigmeny.
Vil du vite mer om dette, se *5.1 Hurtigmeny, side 24*

2. Velg (Advanced Settings)

3. Velg fanen **Funksjoner**

4. Velg knappen (Mobiltelefon).

5. Velg fanen **Anrop**.

5.4.4.2.2 SMS-innstillinger

Følg denne prosedyren for å endre sms-innstillingene:

1. Åpne Hurtigmeny.
Vil du vite mer om dette, se *5.1 Hurtigmeny, side 24*

2. Velg (Advanced Settings)

3. Velg fanen **Funksjoner**

4. Velg knappen (Mobiltelefon).

5. Velg fanen **Melding**.

5.4.4.2.3 Logging av kommunikasjon

Følg denne prosedyren for å logge all kommunikasjon i mobiltelefonen:

1. Åpne Hurtigmeny.
Vil du vite mer om dette, se *5.1 Hurtigmeny, side 24*

2. Velg (Advanced Settings)

3. Velg fanen **Funksjoner**

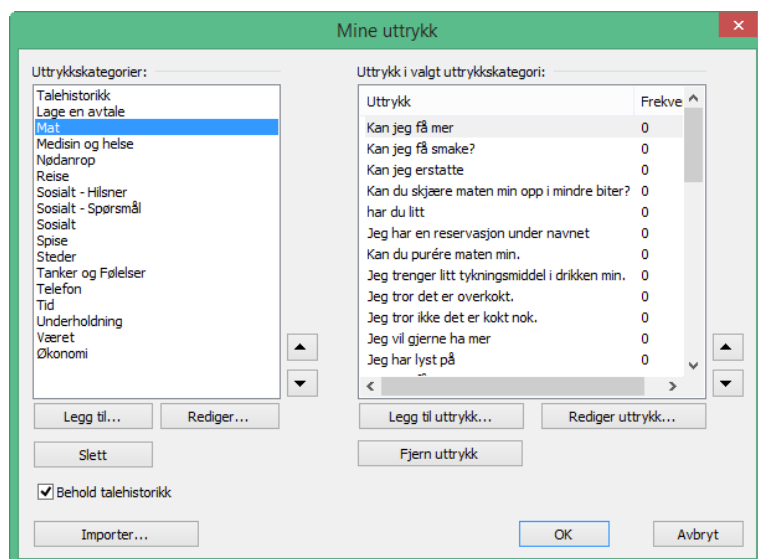

4. Velg knappen (Mobiltelefon).

5. Velg fanen **Støtte**.

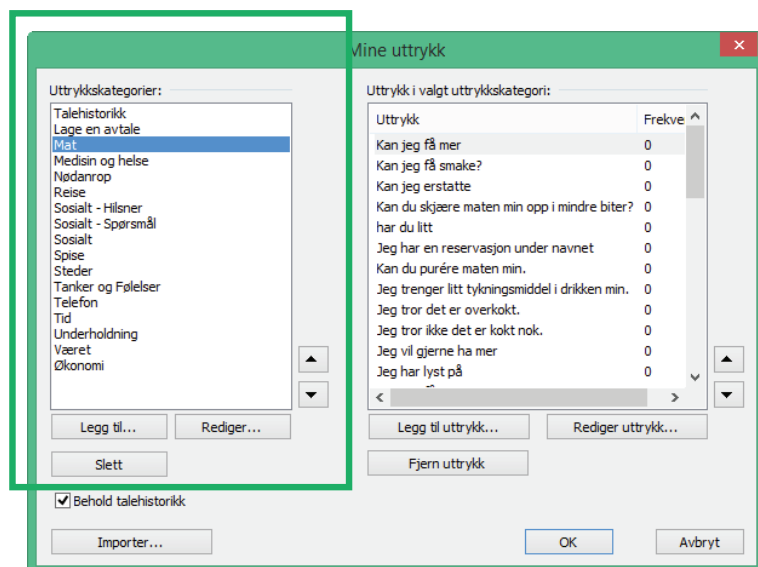
5.4.5 Mine uttrykk

I Mine uttrykk kan du administrere alle uttrykkene og den lagrede talehistorikken.

Siden er delt inn i to kolonner. Til venstre er uttrykkskategoriene, og til høyre finner du alle uttrykkene under hver kategori.

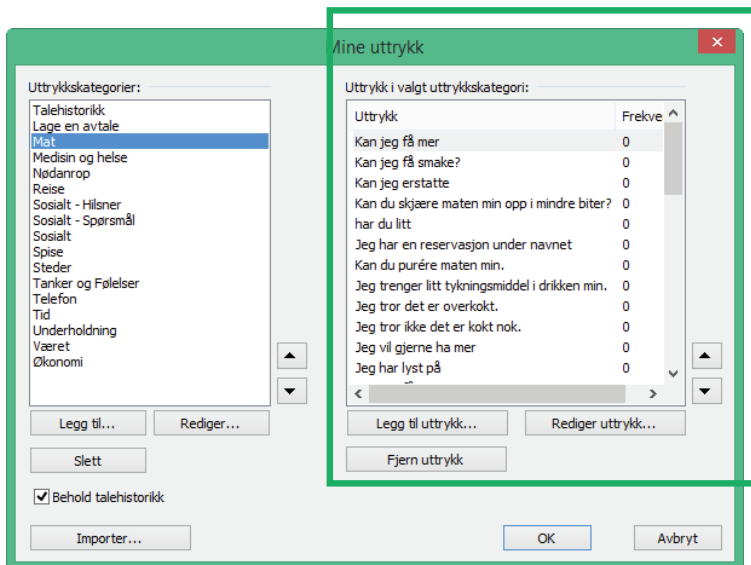
5.4.5.1 Kategorier

Velg en av knappene på den venstre siden for å:

- **Legge til** — en ny kategori
- **Redigere** — en eksisterende kategori
- **Fjerne** — en kategori

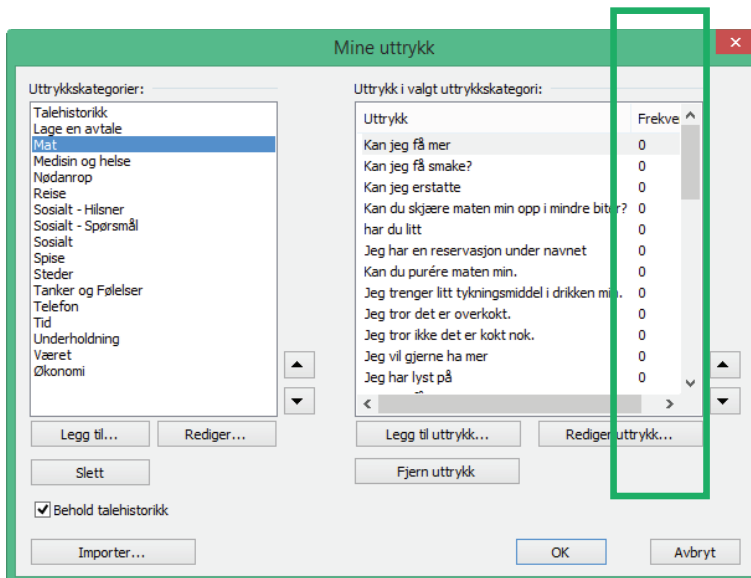
5.4.5.2 Uttrykk

Velg en av knappene på den høyre siden for å:

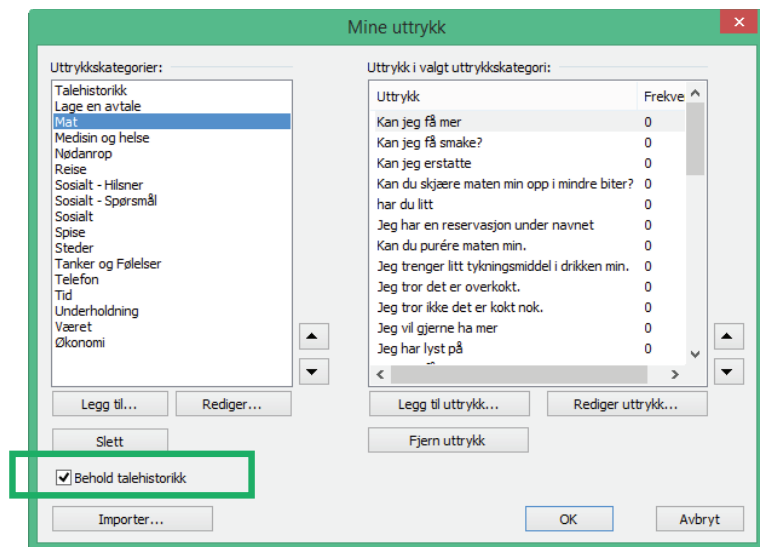
- **Legge til** — et nytt uttrykk
- **Redigere** — et eksisterende uttrykk
- **Fjerne** — et uttrykk

Du kan også se hvor ofte uttrykk har blitt brukt ved å se på Frekvens-kolonnen på høyre side.

5.4.5.3 Behold talehistorikk

Ta opp talehistorikk – Merk av boksen for å aktivere funksjonen. Tar opp og lagrer samtaler slik at du har rask tilgang til skrevne ord og setninger.

5.5 Sikkerhetskopiering, import og eksport av sidesett

5.5.1 Sikkerhetskopiere sidesett og data

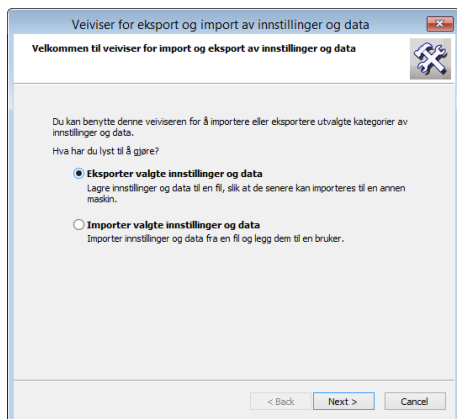
Det er **svært** viktig å ta sikkerhetskopier av **egendefinerte** sidesett og brukerdata (kontakter, uttrykk, innstillinger osv.).

Husk å gjøre dette regelmessig og hver gang du gjør vesentlige endringer i sidesettet til en bruker. Slik vil du **spare tid** og lagre brukerens **personlige sider** hvis de må installeres på nytt.

Slik sikkerhetskopierer du

1. Åpne Hurtigmeny.
Vil du vite mer om dette, se *5.1 Hurtigmeny, side 24*
2. Velg (Advanced Settings)
3. Velg fanen **Brukerinnstillinger**.
4. Velg knappen (Import/eksport), som åpner en veiledning som hjelper deg.

5. Velg **Eksporter valgte innstillinger og data**

6. Klikk **Neste**

7. Velg **Standard eksport**

En Standard eksport er vanligvis tilstrekkelig og vil samle alle brukerens sidesett, innstillinger, lydopptak, uttrykk, kontakter, ordbøker og grammatikkinnstillinger.

8. Klikk **Neste**

9. Gi et **navn til arkivfilen** – for eksempel brukerens navn.

10. Det er viktig å velge hvor du skal **lagre** denne sikkerhetskopien. Vi anbefaler at du lagrer den på en **annen datamaskin**, en ekstern USB-**minnepinne** eller en **CD**. Dette betyr at den er trygg og klar til import ved behov.

5.5.2 Eksportere sidesett og data

For å **eksportere** brukerens sider og innstillinger for å bruke dem på en annen datamaskin eller kommunikasjonsenhet, følger du trinnene i 5.5.1 *Sikkerhetskopiere sidesett og data, side 51*.

Sørg for at du lagrer sikkerhetskopien på en USB-minnepinne.

5.5.3 Importere sidesett og data

Slik importerer du en sikkerhetskopi

1. Åpne Hurtigmeny.

Vil du vite mer om dette, se 5.1 *Hurtigmeny, side 24*

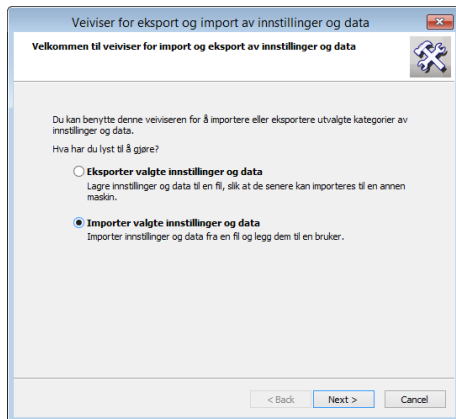
2. Velg (Advanced Settings)

3. Velg fanen **Brukerinnstillinger**.

4. Velg knappen (Import/eksport), som åpner en veiledning som hjelper deg.

5. Velg **Importer valgte innstillinger og data**

6. **Bla gjennom** til plasseringen til filene som skal importeres.
Disse kan være på CD-en eller minneenheten du har brukt til å lagre eller overføre dem med.
7. Velg **Full import**.
8. Nå kan du bestemme hvilken **bruker** disse sidesettene og innstillingene skal brukes for
 - en eksisterende bruker
 - en ny bruker
9. Du kan endre brukere senere ved behov.

6 Rediger knapp

Bruk verktøyet Rediger knapp for å endre innholdet til en knapp raskt. Bruk redigeringsmodus for å endre flere knapper samtidig eller bruke avansert redigering. Vil du vite mer om dette, se 7 *Redigeringsmodus*, side 60

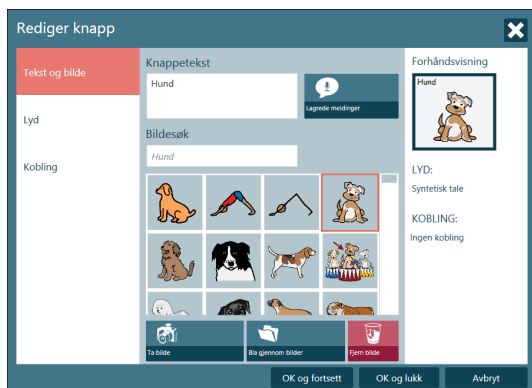
Følg disse trinnene for å endre en knapp på en side:

1. Åpne Hurtigmeny.
Vil du vite mer om dette, se 5.1 *Hurtigmeny*, side 24

2. Velg knappen (Rediger knapp).

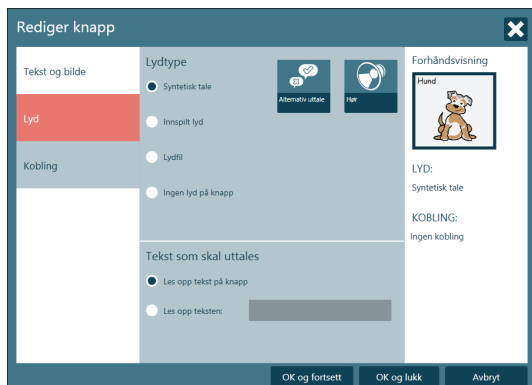
Alle knapper som kan redigeres, får en rød ramme rundt seg.

3. Velg knappen som skal endres.
Verktøyet Rediger knapp åpnes:

4. Dette kan gjøres i fanen **Tekst og bilde**
 - Endre / legge til knappeteksten
 - Gå til Lagrede meldinger og velg knappen (Lagrede meldinger). Vil du vite mer om dette, se 6.1 *Lagrede meldinger*, side 56
 - Billesøk
 - Velg knappen (Ta bilde) for å ta et bilde.
 - Velg knappen (Bla gjennom bilder) for å søke etter et bilde.
 - Velg knappen (Fjern bilde) for å fjerne bildet.

5. Dette kan gjøres i fanen **Lyd**

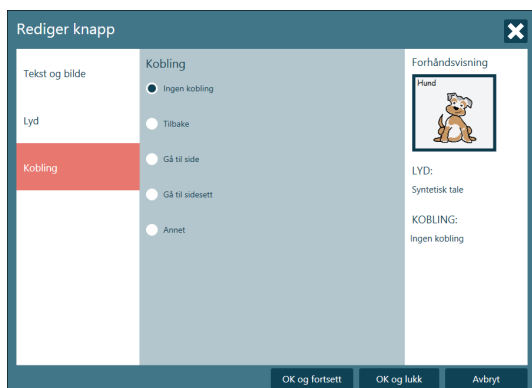
Still inn lydtype

- Syntetisk tale
 - Velg knappen (Alternativ uttale) for å endre uttalen.
 - Velg knappen (Hør) for å høre på lyden.
- Innspilt lyd
 - Velg knappen (Spill inn lyd) for å spille inn en lyd.
 - Velg knappen (Hør) for å høre på den innspilte lyden.
- Lydfil
 - Velg knappen (Bla etter lyd) for å bla etter lyden du ønsker.
- Ingen lyd på knapp
 - Velg alternativet **Ingen lyd på knapp** for ingen lyd på knappen.

Still inn tekst som skal uttales

- Velg "Les opp tekst på knapp" for å lese opp teksten på knappen
- Velg "Les opp teksten:" og skriv teksten som skal leses når knappen velges.

6. Dette kan gjøres i fanen **Kobling**

- Ingen kobling

- Hvis et valg skal forbli på samme side/sidesett, velger du alternativet **Ingen kobling**
- Tilbake
 - Hvis valget av knappen skal ta brukeren tilbake til forrige side/sidesett, velger du alternativet **Tilbake**
- Gå til side
 - For å gå til en side innen det samme sidesettet velger du alternativet **Gå til side** og velger siden du vil gå til.
- Gå til sidesett
 - For å gå til et nytt sidesett velger du alternativet **Gå til sidesett**. Velg deretter knappen (Bla etter sidesett)
- Annet
 - For å få tilgang til flere koblingsalternativer velger du alternativet **Annet**. Velg deretter en handling fra rullegardinmenyen.

6.1 Lagrede meldinger

I Lagrede meldinger kan brukeren importere deres egne opptak av meldinger/setninger. På myTobiiDynavox.com finnes en funksjon der du kan ta opp og lagre meldinger/setninger med din egen stemme og så eksportere den lagrede meldingen og importere dem til Communicator 5.

6.1.1 Importere Lagrede meldinger

For å importere lagrede meldinger til Communicator 5, følger du disse trinnene.

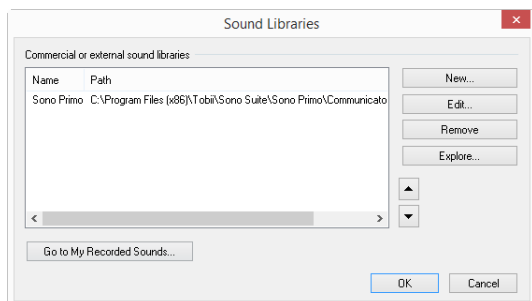
1. Åpne Hurtigmeny.
Vil du vite mer om dette, se 5.1 *Hurtigmeny*, side 24

2. Velg (Advanced Settings)

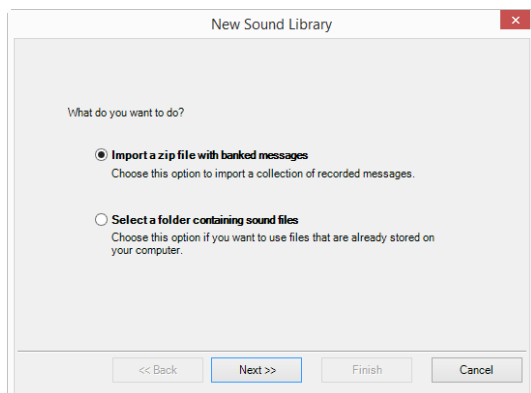
3. Velg fanen **Lyd**.

4. Velg Lydbibliotek

5. Velg knappen **Ny...**

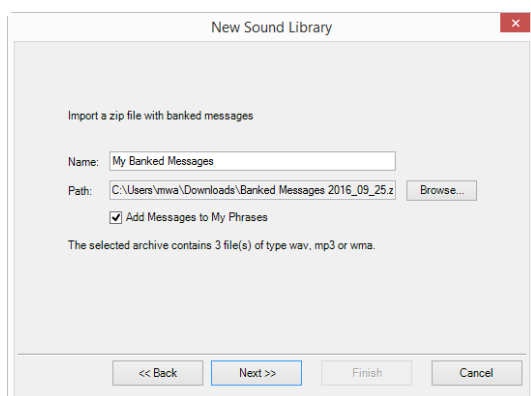

6. Forsikre deg om at alternativet for å **importere en zip-fil med lagrede meldinger** er valgt.

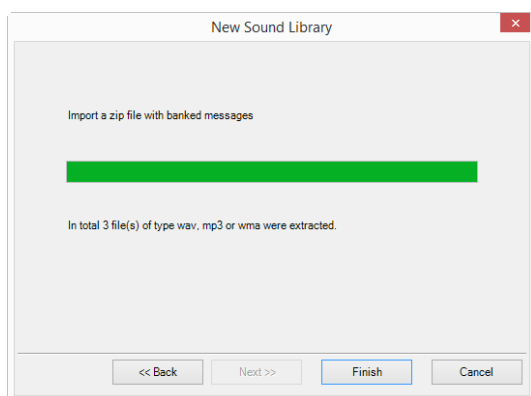

Velg knappen **Neste >>**.

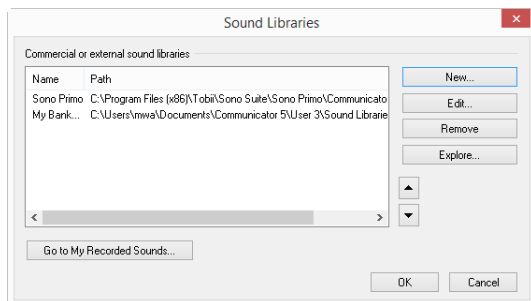
7. Gi det nye lydbiblioteket et navn.

8. Bla etter filen du vil importere.
9. Kryss av i ruten **Legg meldinger til Mine uttrykk** for å legge de importerte meldingene direkte til Mine uttrykk.
10. Velg knappen **Neste >>**.
11. Velg knappen **Avslutt** når importen er fullført.

12. Det importerte lydbiblioteket vil vises i listen.

13. Velg **OK** på Advanced Settings.

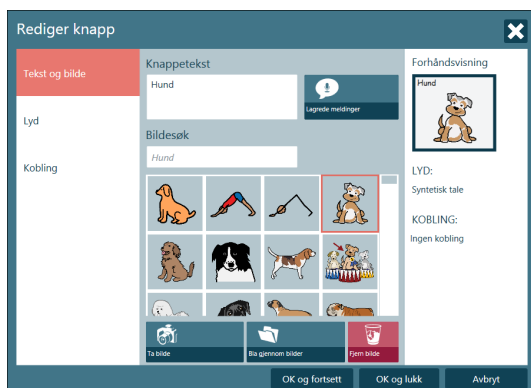
6.1.2 Legg til en lagret melding

1. Gå til sidesettet du vil redigere.
2. Åpne Hurtigmeny.
Vil du vite mer om dette, se 5.1 Hurtigmeny, side 24

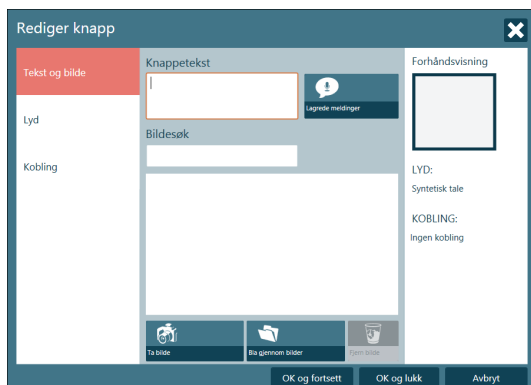
3. Velg knappen (Rediger knapp).

Alle knapper som kan redigeres, får en rød ramme rundt seg.

4. Velg knappen som skal endres.
Verktøyet Rediger knapp åpnes:

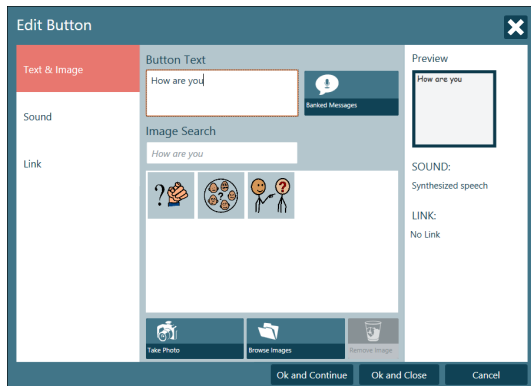

Figur 6.1 Eksisterende knapp

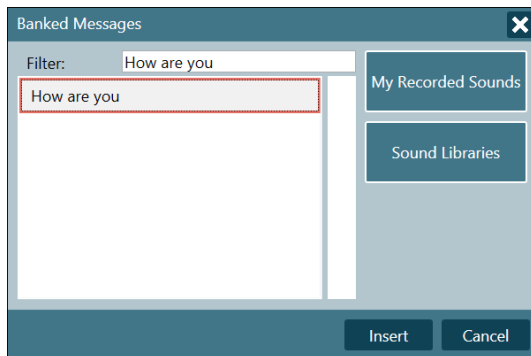
Figur 6.2 Ny knapp

5. Skriv teksten som skal vises på knappen i feltet for knappetekst.

6. Velg knappen (Lagrede meldinger).

7. Velg meldingen i listen. Listen er filtrert etter det du har skrevet i knappetekstvinduet.

8. Velg knappen **Sett inn**.
9. Velg symbolet som passer til meldingen din, hvis ønskelig.

10. Velg:
- **OK og fortsett** for å lagre knappen og kunne velge en ny knapp for redigering.
 - **OK og lukk** for å avslutte.

7 Redigeringsmodus

Redigeringsmodus er programmets "**designmodus**" og lar deg redigere eksisterende knapper og sider, eller **lage nye** sider. Knappene vil ikke utføre handlinger eller lage lyder osv. når du trykker på dem. I denne visningen kan du endre alle **innstillingene**.

Slik åpner du Redigeringsmodus

- Gå til Hurtigmeny, se 5.1 *Hurtigmeny*, side 24, og velg knappen (Rediger sidesett).
- Trykk på tastene **Shift+F5** på tastaturet samtidig.

Figur 7.1 Redigeringsmodus

1. Arbeidsområde eller redigeringsvindu: Her kan du utforme/redigere sidene dine.
2. Redigeringsverktøy: Spesialverktøy som gjør det enkelt å utforme siden – legge til knapper, lenker, tekst, bildet osv.
3. Sideliste: En forhåndsvisning av alle sidene i sidesettet. Høyreklikk her for å få tilgang til sideinnstillingene.
4. Knappemaler: Liste med nyttige ferdiglagde knappemaler.
5. Ruteverktøy: Bruk et automatisk ruteoppsett for knapper på siden.
6. Innstillinger for knappetseende: Endre utseendet til en knapp – form, farge, kant osv.
7. Menyfelt: Innstillinger og verktøy er tilgjengelige i disse menyene.

For mer informasjon om Redigeringsmodus: Se dokumentet Lag egne sidesett på www.TobiiDynavox.com eller www.mytobiidynavox.com.

7.1 Redigere en knapp i redigeringsmodus

1. Talehistorikk-opptak Kontroller at du er i redigeringsmodus
2. Velg knappen du vil endre.
3. Verktøyet **Tekst**, **bilde** eller **Lyd**.

Velg

- -verktøyet ((Skriv inn tekst) for å endre teksten
- -verktøyet (Sett inn bilde) for å endre bildet
- verktøyet (Lyd) for å endre bildet

- verktøyet (Rediger knappeinnhold)
Her kan du forandre **knappeteksten, symbolet eller bildet** og hva knappen "**sier**" når du trykker på den – alt på ett sted.

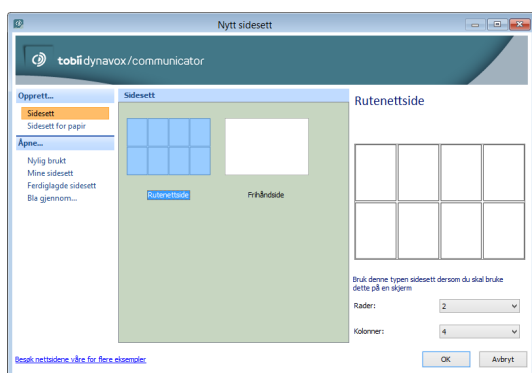
4. Husk å sjekke **hvilket verktøy** som er valgt når du redigerer knapper. For å klikke på en knapp, trenger du (Velg) eller for å skrive inn tekst, kan det være du trenger (Sette inn tekst-verktøyet)

7.2 Opprette en ny side og legge til knapper

7.2.1 Opprette et nytt sidesett

Opprette et nytt sidesett

1. Åpne Hurtigmeny.
Vil du vite mer om dette, se 5.1 *Hurtigmeny, side 24*
2. Velg knappen (Opprett nytt sidesett) for å åpne dialogvinduet **Opprett nytt sidesett**

Figur 7.2 Dialogvindu for ny side

3. Velg en av følgende:
 - Opprett ...
 - Sidesett
 - Sidesett for papir
 - Åpne ...
 - Nylig brukt
 - Mine sidesett
 - Ferdiglagde sidesett
 - Bla ...

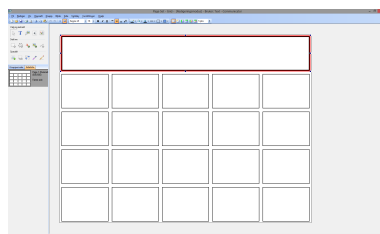
7.2.2 Opprette nye knapper

I **dialogvinduet for nye sidesett** kan brukeren velge å opprette et rute- eller frihåndssidesett for skjerm eller utskrift.

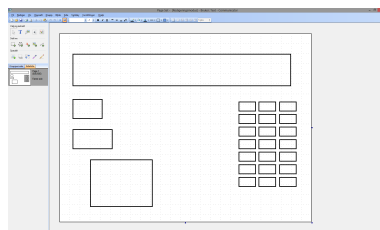
1. For å **tegne dine egne** knapper: Velg verktøyet (Inverter knapp) og legg til knapper på siden ved å dra musen diagonalt fra øverst til venstre mot nederst til høyre.
Klikk og dra for å flytte, omforme eller endre størrelsen på dem.

Bare mulig i frihåndssider. I rutesider vises knappene indirekte når antall rader/kolonner er spesifisert.

2. For å **opprette** et **rutenett** med knapper: På en tom side velger du **Bruk rutenett**-verktøyet. Legg til eller fjern rader eller kolonner ved hjelp av de tilstøtende ikonene.
3. Klikk og dra disse knappene for å øke størrelsen eller bytte posisjon på dem. Husk at du også ganske enkelt kan kopiere en knapp fra en eksisterende side og lime den inn på din egen!

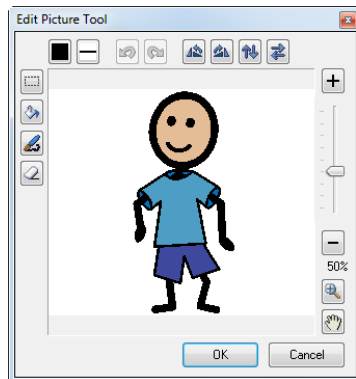
7.2.3 Legge til bilder, symboler, tekst eller lyd

Velg **knappen** din ved hjelp av (Velg-verktøyet) og klikk deretter på:

- (Sett inn tekst)
- Søk og bruk verktøyet (Sett inn bilde/symboler)
- (Verktøy for bilderedigering)
- Med (Bilde) og/eller (Tekst) kan mer enn ett element legges til en knapp
- Eller gå inn til videre **lyd-/meldingsalternativer**

7.2.4 Verktøy for bilderedigering

Med verktøyet for **bilderedigering** kan du nå gjøre endringer i et symbol/bilde, for eksempel: tegne, endre farger, rotere osv.

7.2.5 Knapper – det grunnleggende

Du kan endre fargen på en knapp, kantbredden, formen osv. ved å bruke redigeringsikonene

- For å endre **størrelsen** på en knapp, velger du knappen og drar kanten til den ønskede størrelsen.
- For å **flytte knapper**: på en **rutenettside**, **drar** du knappen du vil flytte, til den nye plasseringen. Den vil automatisk **bytte plass** med knappen som var der tidligere. På en **rutenettfri side** kan du fritt flytte knapper, men de vil ikke automatisk bytte plass.
- Du kan lage knapper i hvilken som helst **form** ved bruk av (polygonverktøyet). Velg verktøyet og klikk på hvert punkt i formen du vil lage.
- Det kan være nyttig å ha **skjulte knapper** (for å skjule en knapp i stedet for å slette den) eller knapper som **ikke kan merkes** (for å gjøre synlige knapper utilgjengelige). Knapper som ikke kan merkes, er også ekskludert fra skannegrupper. Høyreklikk på en knapp og velg **Knapp**, deretter enten **Skjult** eller **Kan ikke merkes**.
- (Statisk tekst) og (Statiske bilder) er knapper som automatisk **ikke kan merkes**. Disse kan brukes til instruksjoner eller dekorasjon.

7.2.6 Legge en ny side til et sidesett

En ny side kan legges til et sidesett på to (2) måter

- Velg **Side** fra menyene øverst på skjermen, og velg deretter **Ny side**.
- Eller høyreklikk på den eksisterende siden i **Sideliste** og velg **Ny side**. Her kan sider også kopieres eller slettes.

7.2.7 Lagre sidesettene

Velg **Fil** og deretter **Lagre**. Hvis dette er et nytt sidesett, vil du bli bedt om å **navngi** det. Du bør alltid lagre det i den riktige brukerens mappe for **Mine sidesett**. Som standard er brukernavnet Gjest, med mindre du har lagt til flere brukere.

7.3 Skrivelinje

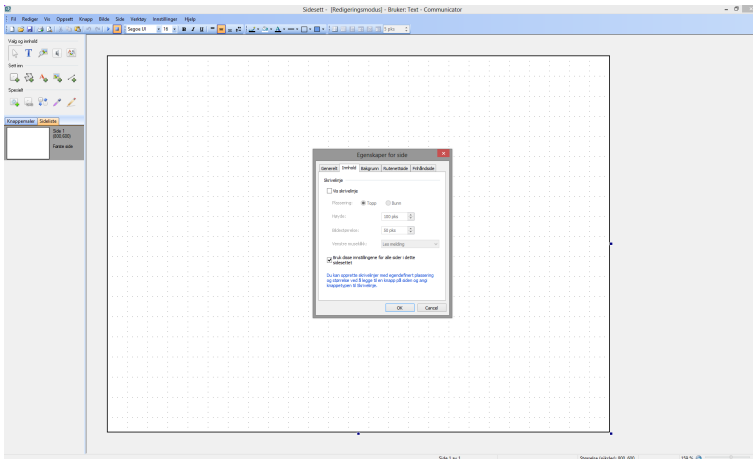
Brukeren kan kombinere flere symboler eller ord i setninger i en **skrivelinje**. Skrivelinjen kan inneholde enten tekst- eller symbolmeldinger (eller begge deler).

Det finnes to måter å opprette skrivelinjer på:

- bruke Egenskaper for side
- opprette en knapp for skrivelinje

7.3.1 Bruke Egenskaper for side

1. Åpne siden du vil legge inn en skrive linje i,
2. Velg side
3. Velg Egenskaper for side
4. Velg fanen Innhold
5. Kryss av i boksen ved siden av "Vis skrive linje"

Det er andre nyttige innstillinger for skrive linjen på denne fanen:

- **plassering**, inkludert (på toppen eller bunnen av siden)
- **størrelse**
- **handlinger** for skrive linjen
- **symbolstørrelse** eller bilder i skrive linjen
- om disse innstillingene skal gjelde for hver side i settet.

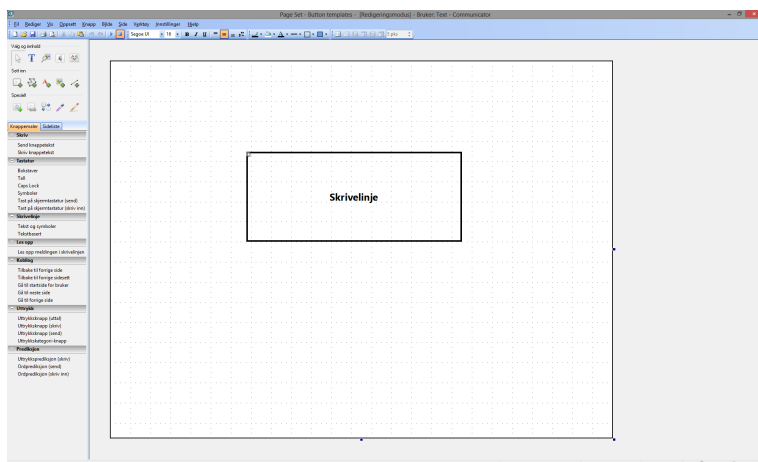
7.3.2 Opprette en knapp for skrive linje

1. Åpne siden du vil legge inn en skrive linje i

2. Sett inn en knapp med verktøyet (Inverter knapp). Den kan ha hvilken som helst størrelse, form eller plassering.
3. I fanen **Knappemaler**, under avsnittet **Skrive linje**, ser du at det er tre ferdiglagde knappemaler.
4. Klikk på knappen

- Velg det ønskede alternativet fra mallisten – enten en skrive linje for **tekst og symbol** eller kun for **tekst**.

Knappen din vil bli automatisk merket, og få et lite tannhjul øverst i venstre hjørne. Dette viser at det nå er en skrive linje.

7.3.3 Få det til å fungere

Når du har opprettet en skrive linje, bør du forsikre deg om at knappene på siden din vet hvordan de "snakker" til skrive linjen. Velg alle knappene som inneholder tekst eller symboler, som du vil sende til skrive linjen. Det mest effektive er å velge flere knapper samtidig (ved hjelp av vanlige handlinger med Windows-mus og tastaturnarveier).

I fanen **Knappemaler**, under avsnittet **Skrive**, er det to ferdiglagde knappemaler. Velg **Skriv knappetekst**. For å kontrollere om de virker, **trykker du på F5** (for **Kjørevisning**) og klikker på en knapp.

Slik går du tilbake til **redigeringsmodus**.

- Åpne Hurtigmeny.
Vil du vite mer om dette, se *5.1 Hurtigmeny, side 24*

- Velg knappen (Rediger sidesett).

7.3.4 Sende en annen melding til skrive linjen

Skrive linjen kan skrive eller si noe annet enn det som er synlig/skrevet på knappen. Du kan til og med velge å ikke ha noen tekst skrevet på knappen.

For å **endre teksten** som sendes til skrive linjen:

- Velg knappen du med meldingen du vil endre.

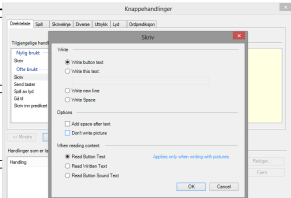
- Velg (Type smartknapp og handlinger).
- Velg **Egenskaper** for å åpne handlingsdialogen **Skrive**.
Her kan du skrive teksten du vil sende til skrive linjen.
- For å endre hva som blir sagt: Velg knappen og bruk Lyd-verktøyet. Dette endrer det som blir sagt når knappen aktiveres. For å endre hva som sies av skrive linjen: Velg knappen, gå inn i egenskapene til Skrive-handlingen og velg det passende alternativet i delen "Når teksten leses opp fra skrive linjen".

7.3.5 Redigere innholdet i skrive linjen ... og mye mer.

For å opprette knapper som sletter, snakker, flytter markøren i en melding osv.:

- Opprette en ny knapp
- Høyreklikk den nye knappen

- Der er det en liste med handlinger du kan "legge til" knappen – prøv disse alternativene for å se hva de kan gjøre.

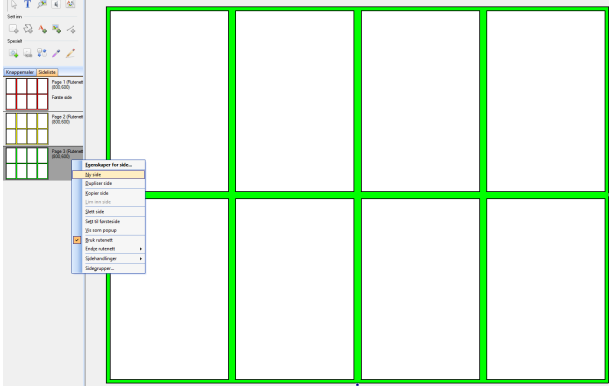

7.4 Navigere og koble sammen sider

Hvis det er mer enn én side i et sidesett og brukeren må gå fra en side til en annen, trenger du knapper som kan utføre disse koblingene. For eksempel kan en knapp merket "Mat" koble til en side med brukerens favorittmat.

7.4.1 Opprette en knapp for sammenkobling

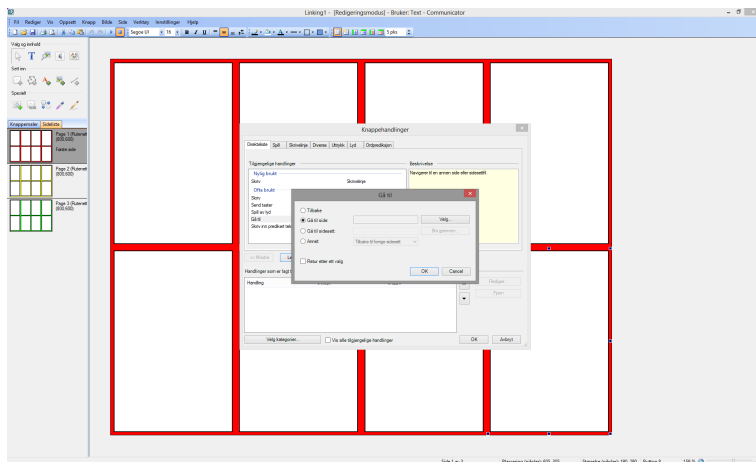
1. Opprett alle sidene du vil koble til/fra, før du begynner å legge lenker til knapper.

Nye sider kan legges til ved å høyreklikke på siden i **sidelisten** på venstre side av redigeringsvinduet, og velge **Ny side**.

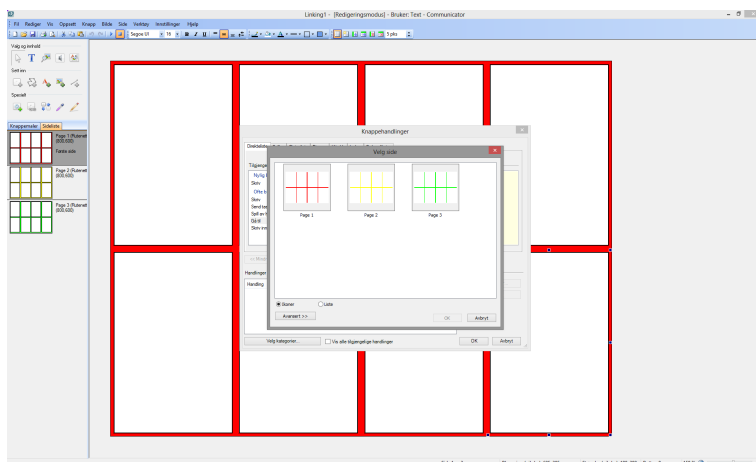
-

6. Velg alternativet **Gå til**

7. Velg knappen **Velg ...**

Når du velger knappen **Velg ...**, åpnes et vindu som viser alle sidene i **dette** sidesett som du kan velge mellom

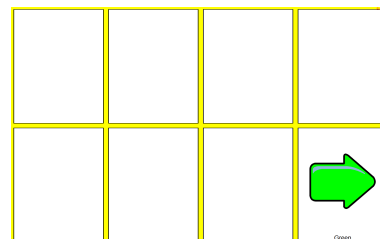
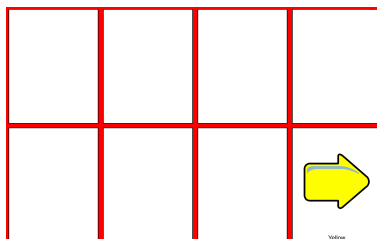
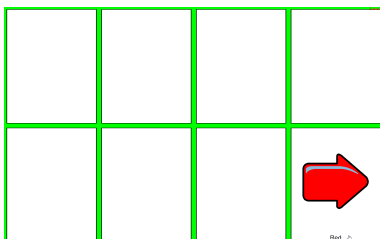

Husk at det også er opprettet **knappemaler** for noen vanlige koblinger – se listen på venstre side av redigeringsvinduet.

7.4.2 Koblingsprinsipper

Hvis alle koblingsknappene plasseres konsekvent på hver side, hjelper det brukeren med å lære hvor han/hun kan forvente å finne navigeringsknapper. Det kan være lurt å plassere disse litt utilgjengelig dersom brukerne lett kan komme borti dem utilsiktet, eller plassere dem lett tilgjengelig dersom brukerne vil bruke dem ofte.

Koblingsknapper kan ha hvilket som helst **utseende**, men det kan hjelpe å ha et bilde eller en tekst som angir innholdet på neste side. Dette kan også oppnås med **fargekoding** – for eksempel kan en blå koblingsknapp lenke til en side med blå bakgrunn osv.

7.4.3 Koble til andre sidesett

Du kan koble til et annet **sidesett** i stedet for bare en annen side innen samme **sidesett**. Brukeren kan for eksempel ha en "hjemmeside" med lenker til et kommunikasjonssidesett, en spillside, en fjernkontroll osv.

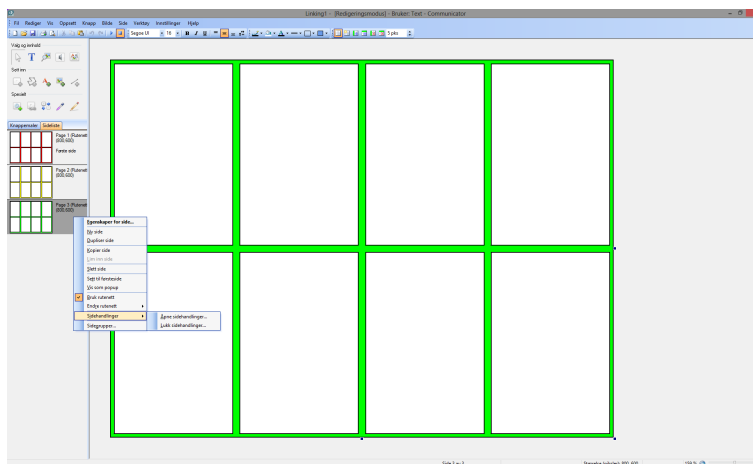
Som for alle koblinger

1. Velg knappen du vil knytte en kobling til
2. Velg verktøyet (Legg til koblinger).
3. Velg **Gå til sidesett**
4. Velg **Bla gjennom** til sidesettet du vil koble til
5. Velg et av de ferdiglagde sidesettene, eller hvis du har laget ditt eget sidesett, finner du dem vanligvis i mappen **Mine sidesett**.

7.4.4 Handlinger ved åpning eller lukking av en side

Det kan være ønskelig at en handling startes hver gang du åpner eller lukker en side. Det kan for eksempel være du vil stanse lyder som ble spilt da en bruker forlot en side.

1. **Høyreklikk** på siden i **sidelisten** på venstre side av redigeringsvinduet
2. Velg **Sidehandlinger**
3. Velg
 - **Handlinger for Åpne side**
 - **Handlinger for Lukk side**

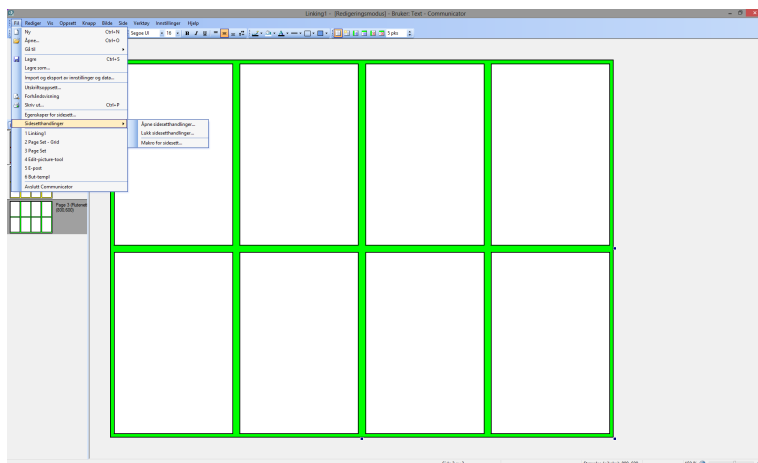
For dette eksempelet

4. Velg **Handlinger for Lukk side**
5. Velg fanen **Lyd**
6. Velg **Stans avspilling**
7. Velg **Legg til**.
Hver gang en side lukkes (f.eks. når en knapp lenker bort fra denne siden) stanser alle lyder avspilling.
8. Velg **OK**

7.4.5 Handlinger ved åpning eller lukking av et sidesett

Som i 7.4.4 *Handlinger ved åpning eller lukking av en side*, side 68 kan det være ønskelig at en handling forekommer når et nytt sidesett åpnes eller lukkes. Det kan være du for eksempel vil fjerne slettede meldinger hver gang en bruker lukker et sidesett for tekstmeldinger.

1. Velg **Fil**
2. Velg **Sidesetthandlinger**
3. Velg
 - **Åpne sidesetthandlinger**
 - **Handler for Lukk sidesett**

For dette eksempelet

4. Velg **Handler for Lukk side**
5. Velg fanen **Mobil**,
6. Velg **Fjern Slettede meldinger**
7. Velg **Legg til**.
8. Velg **OK**

7.5 Knappehandlinger, smartknapper og knappemaler

Det å vite om ulike typer knapper og hvordan du redigerer eller oppretter knapper, vil hjelpe deg til å dra mest mulig nytte av Communicator 5. Når du har opprettet en ny knapp, vil denne delen forklare hvordan du får den til å GJØRE ting.

7.5.1 Knappehandlinger

Når du vil at knappen skal gjøre **noe**, som f.eks.: skrive eller si en melding, gå til en annen side, starte et annet program – eller mye annet – skjer dette vanligvis ved at det legges en **handling** til knappen.

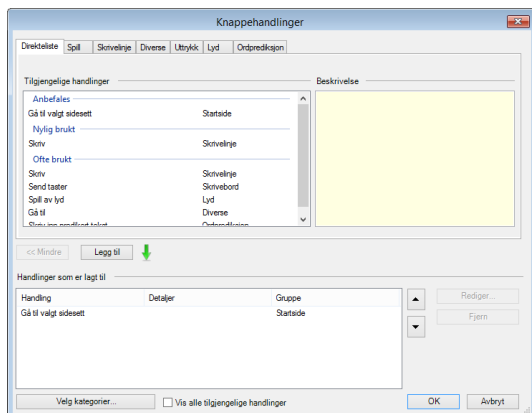
1. Høyreklikk på knappen
2. Velg **Knappehandlinger** som åpner et vindu med alle de tilgjengelige knappehandlingene. Bruk litt tid til å se på de ulike fanene og noen av handlingene knappene kan utføre.
En knapp kan for eksempel minske volumet til datamaskinen.
3. Velg fanen **Musikkspiller**
4. Velg **Volum**.

Forklaringen for handlingen på høyre side.

5. Velg **Legg til**.

Dette åpner et vindu der du kan velge hvor mye volumet skal økes eller minskes.

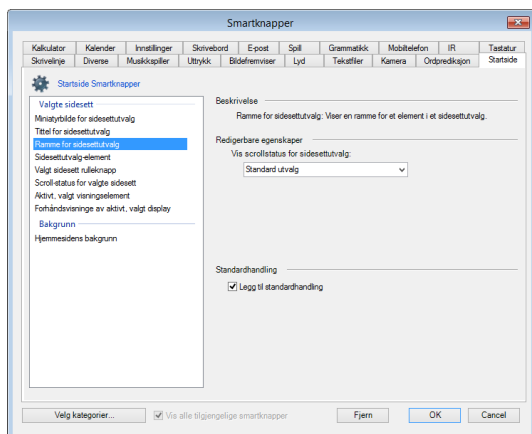
Du kan **legge flere handlinger** til én knapp og velge **rekkefølgen** de skal oppstå i ved hjelp av opp- og nedpilene til høyre for vinduet Handlinger som er lagt til.

7.5.2 Smartknapper

Smartknapper er de som har **ekstra funksjoner** som er forhåndsprogrammerte for deg. Hvis du for eksempel lager et Finn par-spill, kan du opprette en knapp som **allerede** vet hvordan den skal kontrollere om to matchende knapper ble valgt etter hverandre.

Dette gjøres ved hjelp av de ferdiglagde smartknappene – en av disse er en "Element for parspill"-knapp

1. Slik oppretter du en smartknapp
 - Høyreklikk på en knapp og velg **Smartknapp**
 - Velg knappen og velg deretter verktøyet (Smartknapp og handlinger). Velg deretter **Endre**.
2. Velg fanen **Spill**
3. Velg **Element for parspill**.

4. Velg **OK**
Knappen din er nå en smartknapp – den inneholder mye informasjon, men er veldig enkel å lage!

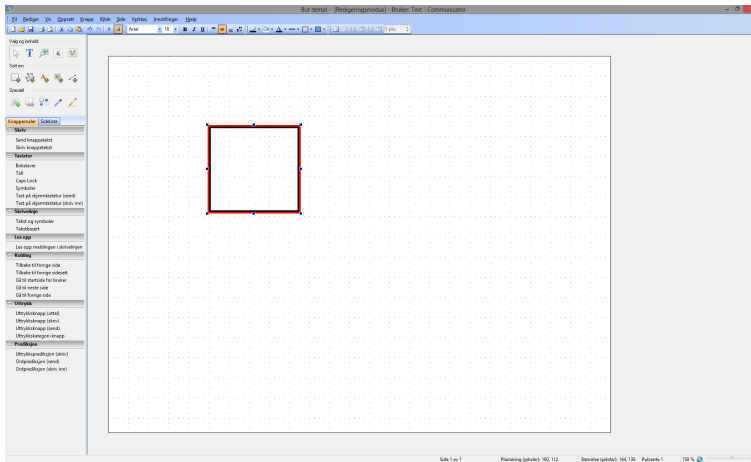
Bruk litt tid til å se på de ulike fanene og noen av smartknappene du kan opprette.

7.5.3 Knappemaler

Noen av de mest brukte **knappehandlingene** og **smartknappene** er **ferdiglagde** for deg og tilgjengelige i listen over knappemaler

Slik bruker du knappemal

1. Velg knappen og sørg for at verktøyet (Velg) er aktivert før du velger knappen.
2. I listen **Knappemaler**

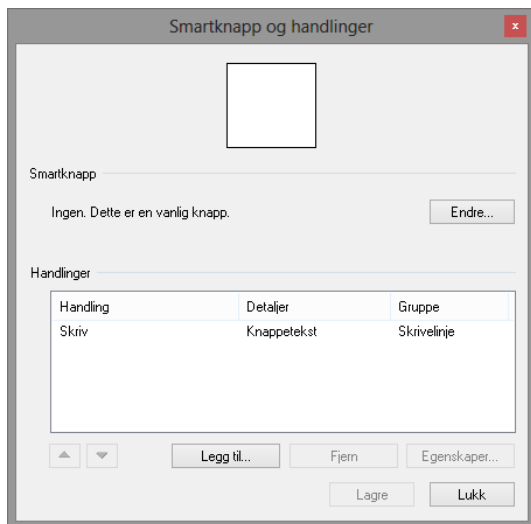
Velg malen du vil bruke (for eksempel *Skriv knappetekst* – som sender tekst til en skrive-linje).

Mange av disse vil merke knappen din og slik angi hvilket valg du har tatt.

3. For å tilpasse de tilgjengelige egenskapene (som om det skal sendes tekst til knappen, eller en annen melding til skrive-linjen) dobbelklikker du på knappen
4. Velg handlingen du har lagt til
5. Velg **Egenskaper**.

Hvis det finnes egenskaper som kan justeres, vil dette åpne enda et vindu med flere alternativer.

7.6 Referansepunkter

I Referansepunkter opprettes knapper rundt interessante områder i et bilde. Knappene er formet som objektene i bildet. Når disse knappene velges, kan en melding spilles av. Dette er en fin måte for å lage interaktive bilder, albumer eller fortellinger.

1. Opprett en ny side. Velg **Frihåndside for skjerm**.
2. Velg fanen **Side / sideegenskaper / bakgrunn**.
3. **Bla frem bildet** du vil bruke. Når du har valgt bildet, blir det bakgrunnen som du kan plassere knapper på.
4. Velg **polygonverktøyet** og "tegn" deretter rundt objektet i bildet. Klikk på flere punkter rundt hvert objekt slik at du lager knappeformen du ønsker. Dobbeltklikk for å fullføre formen.
5. For å gjøre knappene **gjennomsiktige** og se objektene i bildet, går du til verktøyet **Knappeutseende** og velger **Gjennomsiktig** som bakgrunnsfarge. Du kan også endre kantbredden og fargen med disse verktøyene.
6. For å legge en **melding** til en knapp må du først **velge knappen** du vil skal lese meldingen. Deretter velger du verktøyet **Lyd**.
7. Her kan du velge å bruke **syntetisk tale**, en **innspilt lyd** eller en **lydfil**. Du kan også administrere de innspilte lydfilene og innstillingene for **lydmeldinger** her.

Hvis du velger **syntetisk tale**, uttales teksten som er skrevet på knappen. Du kan eventuelt legge inn en annen **melding** ved å merke av **Les opp teksten** og skrive meldingen din. Hvis du velger **Innspilt lyd**, søker Tobii Communicator etter en innspilt lyd med samme navn som teksten på knappen. Hvis det ikke finnes en tilhørende innspilt lyd, kan den gå tilbake til syntetisk tale, som indikert av alternativet i avmerkingsboksen.

Du kan også **bla** til lydfilen du vil at en knapp skal spille av.

8. For å lage en side til går du til **Side / Ny side**.
9. Gjenta trinn **2 og 3** for å legge et annet bilde til bakgrunnen.
10. Gjenta trinn **4–7** for å legge til knapper, melding og lyd.
11. Gjenta trinn 8 for å legge flere sider til sidesettet.
12. **Gå tilbake** til den første siden og **opprett en knapp** som kobles til den andre siden. I dette eksempelet er den er grønn, pilformet knapp, som indikerer at den vil **gå** til den neste siden.
13. Velg den nye knappen, deretter verktøyet Kobling / Gå til **Side / Velg**. Velg den andre siden, deretter **OK**. På den andre siden vil du kanskje opprette en knapp som fører tilbake til den første siden. Du kan kopiere koblingsknappen og lime den inn på den andre siden. Denne gangen vil knappen være koblet til den første.
For mer informasjon om navigering og kobling mellom sider: Se *7.4 Navigere og koble sammen sider, side 66*.
14. For å **Lagre** endringer velger du **Fil / Lagre som** eller Lagre-ikonet. Du blir vanligvis bedt om å lagre dette sidesettet i **Mine sidesett**. Hvis du har lagret sidesettene dine her, vises de i fanen Mine sidesett i fanen Vis ferdiglagde **sider** på velkomstsiden.

Støtte for Tobii Dynavox-enheten

Få hjelp via Internett

Besøke den produktspesifikke støttesiden for Tobii Dynavox-enheten din. Den inneholder oppdatert informasjon om problemer og tips og triks for produktet. Finn støttesidene dine på: www.TobiiDynavox.com eller www.myTobiiDynavox.com.

Kontakt salgsrepresentanten eller forhandleren din

Kontakt din Tobii Dynavox-representant eller autoriserte forhandler for hjelp hvis du har spørsmål om produktet. De er kjent med personlige oppsett og er de som best kan hjelpe deg med tips og produktopplæring. For kontaktinformasjon se www.TobiiDynavox.com/contact